Ніва

ТЫДНЁВІК ГП БГКТ

№ 7 (886) ГОД XVIII БЕЛАСТОК 18 ЛЮТАГА 1973 г. ЦАНА 60 гр.

МІКАЛАЙ КАПЕРНІК. Паводле копіі аўтапартрэта, выканалай у Торуні ў XVI стагоддзі.

АДДАЎ ЛЮДЗЯМ СУСВЕТ

Грамадскасць нашай краіны і свет урачыста адзначаюць дзень 19 лютага 1973 года — 500-ую гадавіну з дня нараджэння вялікага польскага астранома Мікалая Каперніка. Днямі наш журналіст наведаў Астранамічную абсерваторыю Варшаўскага універсітэта і правёў размову з яе навуковым працаўніком доктарам Марцінам Кубякам.

«НІВА»: Свае навуковыя адкрыцці Мікалай Капернік абвясціў амаль 500 год таму назад. Ад таго часу чалавецтва зрабіла велізарны крок наперад у пазнанні таямніц Сусвету. Якое значэнне для нашай цяперашняй астраноміі маюць навуковыя даследаванні вялікага польскага вучонага з XVI стагоддзя?

Др М. КУБЯК: Значэнне вялікае і ў сферычнай астраноміі, якая даследуе палажэнне і рух нябесных целаў, і ў астрафізіцы, што займаецца вывучэннем складу і будовы гэтых целаў, іх фізічных і хімічных уласцівасцей. Але перш за ўсё найбольшае значэнне маюць адкрыцці Каперніка ў сэнсе філасофскім. Да яго часоў, як вядома, людзі таксама цікавіліся планетамі, зоркамі, Сусветам. Аднак мелі іх вобраз, сфармуляваны старажытным астраномам з II стагоддзя нашай эры Пталемеем. Паводле яго геацэнтрычнай сістэмы нерухомая Зямля знаходзіцца ў цэнтры свету, а ўсе нябесныя свяцілы кружаць вакол яе. Усё, што па-за Зямлёй, абсалютна недаступна жывому чалавеку, яно падпарадкавана не правам прыроды, але боскім законам. Капернік жа, прапануючы сваю геліяцэнтрычную сістэму, першы ўказаў на поўнае адзінства правоў прыроды ва ўсім Сусвеце. Пры гэтым ён сфармуляваў вобраз Сусвету вельмі блізкім да сапраўднага. Такім чынам, тэорыя польскага вучонага адкрывала доступ жывому чалавеку да пазнання таямніц Сусвету, давала людзям права яго дас-

(Працяг на стар. 3)

БГКТ хроніка

■ 31 студзеня на сваім чарговым пасяджэнні Прэзідыум ГП БГКТ абмеркаваў і зацвердзіў: а) справаздачу аб выкананні бюджэту, прызначанага на 1972 год, б) план зместу календара на 1974 год (рэдактарам будзе Аляксандр Баршчэўскі), в) справаздачу аб выкарыстанні касцюмаў, музычных інструментаў і рознага абсталявання ў паасобных аддзелах, г) «Рэгулямін» рэвізійных камісіяў БГКТ.

■ 3 лютага ў гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку адбыўся конкурс на беларускую песню. Прыняло ў ім удзел толькі двое салістаў і два дуэты. Сола спявалі Марыся Пракапюк і Барыс Младзяноўскі. Дуэты — Марыся Пракапюк і Зіна Нікалаюк, Яўгенія і Ірэна Ігнацюк.

■ З прычыны арганізацыйных недахопаў сакольскага аддзела БГКТ мала асоб прыбыло на конкурс беларускай песні ў вёску Астровак (4 лютага). Выступілі там: Кастусь Малішэўскі з Сухініч, Бажэна Грыко і Анна Борыс з Саколкі. Прыбыўшыя на конкурс Ніна Цыванюк і Ніна Мушынская з Гарадка выканалі некалькі беларускіх песень для прысутных.

■ На высокім узроўні 4 лютага прайшоў конкурс на беларускую песню ў Гайнаўцы, арганізатарам якога быў аддзел БГКТ і аддзел культуры ПРН. Сярод салістаў былі прызнаны два першыя месцы: Аляксандру Бандаруку з Ляўкова і Анне Стахвіюк з Трасцянкі. Другое месца журы прызнала Нэле Харкевіч з Ласінкі, а трэцяе — Юрку Харкевічу з Ляшукоў. Добра выступалі таксама Зіна Вішнеўская з мясцовага беларускага ліцэя і Марыся Свентахоўская з Трывежы. Сярод вакальных калектываў першае месца заняў секстэт з Белавежы, гэта былі: Язэп Дмахоўскі, Славамір Шпаковіч, Віталіс Шпак, Здзіслаў Сава, Віктар Мерынг і Уладзімір Сікорскі. Квінтэт з беларускага ліцэя заняў другое месца. У склад яго ўваходзяць: Галіна Кердэлевіч, Ірэна Шыманюк, Галіна Конах, Надзя Казачук і Люба Секан. Трэцяе месца прызнана дуэту — Аліцыі Грыгарук і Галене Кошэль з беларускага ліцэя. Высокую ацэнку журы прызнала фальклорнаму вакальнаму калектыву з Арэшкава, які складаецца з наступных асоб: Веры Кошэль, Анны Парфенюк, Веры Хамацюк, Марысі Сцепанюк, Надзі Паўлючук, Ніны Аверчук і Таццяны Гурын. Вышэй спамянутыя салісты і вакальныя калектывы прымуць удзел у фінальным конкурсе «Беларуская песня — 73» у Беластоку. Многа апладысментаў атрымалі таксама: дуэт з Трывежы Ольгі і Марысі Свентахоўскіх, дуэт з Сухавольцаў Таісы Якубоўскай і Барбары Нігарэвіч, трыё з Грабаўца: Надзя Леонюк, Галіна Краўчук і Ліда Гаўрылюк. Па-за конкурсам выступілі сола Галіна Беглюк і Ірэна Назарук з пачатковай школы № 3 у Гайнаўцы і Славамір Харкевіч з Лукі. Акампаніявалі выступаючым Эліза Кшэўская і Аляксандр Лукашук. Вялі конкурс Зіна Лукша і Валянціна Панфілюк. Выступаў з прывітальным словам і ўручыў узнагароды старшыня аддзела Аляксандр Іванюк. Галоўнае праўленне прадстаўляў старшыня ГП Мікалай Самоцік.

(мх)

Лес і людзі

Каля паваленых механічнай пілой векавых сосен тупаюць людзі і снуецца пахучы блакітна-белы дымок. Лясное жніво. Праз некалькі тыдняў тут, каля вёскі Бахуры, дзе шумеў меднастволы бор, па гладкаму полю прывольна будзе гуляць завея-віхура, а навесну ў барознах-шнурах зазеляняюць кволенькія парасткі маладых саджанцаў. Новае жніво на гэтым месцы збярэ праз якія сотню-паўтараста год ужо трэцяе або чацвёртае пакаленне нашчадкаў цяперашніх лесарубаў з Шымкаў, Луплянкі, Падазеран, Бахуроў. Многае ў прыродзе змяніў чалавек, паскорыў. Лес жа ў найменшай меры паддаўся цяперашняй нашай, людской, пагоні за часам. Гонкая сасна ці небасяжны дуб патрабуюць спрыяльнай глебы, ласкавага сонца, а можа нават і вятроў-валацугаў ды раптоўных навальніц з грымотамі і перш за ўсё — цэлых стагоддзяў часу, каб іх жылы маглі напоўніцца жывічнымі сокамі і камель патаўсцець ды зазвінець, як меднагучны звон.

— Люблю я працу ў лесе, — прызнаецца Мікалай Бобрыкаў, ляснічы з лясніцтва Цісоўка, што ў Беластоцкім павеце. — Лес вельмі беражліва ўшаноўвае стваральную дзейнасць чалавека. Вось хоць бы, для прыкладу, хвойнічак, які мне давялося садзіць пятнаццаць год таму, калі я, адразу пасля заканчэння Ляснога тэхнікума ў Белавежы, прыйшоў сюды працаваць, стаў ужо мажным лесам. Цяпер у ім дзеці з навакольных вёсак грыбы збіраюць! Або лясныя звяры. Пасля вайны браканьеры петлямі ды стрэламі з «абрэзаў» усё начыста выглумілі. А потым яшчэ плойма лісаў развялася, дзе якое звераня ці птушаня паявілася — усё выдушылі. Сярод іх эпідэмія шаленства пайшла. Трэба было страляць ды труціць, бо не толькі іншым лясным звярам, але і людзям небяспека пагражала. А цяпер у нашым лесе колькасць зайцаў, казуль, цецерукоў падвоілася. Дзікі сталі часцей заглядаць. Нават лосі тут развяліся. Наткнуўся я раз ва ўрочышчы Рукаў, што ля рэчкі Калоны, на цялятка ласінае. Ляжыць яно ў траве, на мяне даверліва паглядае, не ўцякае. Пагладзіў я яго, палюбаваўся, на маленства гледзячы. Нядаўна ж сустрэўся са старым лосем. Прыгажосць і веліч якая! Зусім зблізку, бо з якіх дзесяці метраў, я да яго прыглядаўся. І вельмі ж дзівуюся ўсім паляўнічым, як у іх на такую красу рука падымаецца?..

— І ўсё ж людзі палююць?!

— Так, палююць. Гурток паляўнічых «Фасты» тут ужо трох лосяў упаляваў, а іншай меншай звярыны — не злічыць. Але браканьеры ў нас перавяліся. Зрэдку толькі здараецца натрапіць на пятлю на зайцоў. Горш, калі чалавека ў пятлі напаткаеш...

— Ну, што вы ?..

— А так... Тры гады таму гэта было, а і цяпер перад маімі вачыма ўсё ў дробязях стаіць. Лета. Гадзіна недзе першая-другая пасля поўдня. Ідзем мы з гаёвым Буйкам вызначаць межы вырубкі на будучы год. Кругом сасновы бор, толькі нізам разгалістыя елкі ды яловец. Раптам бачу — за елкай чалавек стаіць. Думаю: затаіўся нехта, настрашыць нас хоча. Шапчу Буйку: «Глядзі, стаіць хтосьці... Нават у чорных рукавічках». Гукнулі мы — не адзываецца. Падыйшлі бліжэй — ён на галіне на рамяні вісіць. Адзенне ад дажджоў ды сонца зусім выблякла, а твар і рукі чорныя, мухамі ды птушкамі раз'едзеныя... Буйка і кажа: «То ж гэта, мусіць, той хлопец, што пасля забавы ў Рыбаках недзе прапаў...» Ведаеце, цела на мне пахаладзела, а шапка на ўздыбленых валасах паднялася. Я ж наогул вісельца першы раз бачу, а тут вісіць жа гэты хлопец у лесе больш месяца. Шукалі ж яго дзесяткі людзей, паўпавета за тыдзень перастрэслі, а ён... Пабеглі мы хутчэй званіць у міліцыю — веры не даюць. Прыехалі, даследуюць, сотні людзей збеглася. Страшна...

Маўчым. За акном леснічоўкі глуха і аднастайна шуміць лес. Змяркаецца. І мне і ляснічаму здаецца, што між дрэў мільгануў нейкі цень. Сочым за ім і супакойваемся: гэта рабочыя ідуць з вырубкі.

— Так, лес не змяняецца, а вось людзі — мяняюцца, — перарывае ў задуме нашае маўчанне ляснічы. — Возьмем хоць бы гадоў таму дванаццаць— трынаццаць. Прыносіць мне аднойчы лістаноша ананімнае пісьмо. Патайны прыяцель лесу паведамляў у ім, што ў Шымках тры чалавекі, узброеныя абрэзамі, збіраюцца ехаць лес рабаваць. Склікаў я пару гаёвых, і, прыхваціўшы нашы службовыя пукаўкі-кабэкаэсы, пайшлі мы на шашу, дзе можна было перапыніць злачынцаў. Ляжым. Чакаем. Нідзе ні гуку. Перамёрзлі і ўжо дамоў ісці хацелі. Раптам чуем — едуць. Падпусцілі зусім блізка. Выскачылі: «Стой!». Фуру, заладаваную бяр-

Працяг на стар. 4

◇ Падзеі ◇ Здарэнні ◇ Факты ◇ Каментарыі ◇ Весткі

СВЕТ

НА АВЕНЮ КЛЕБЕР

У Доме міжнародных канферэнцый на авеню Клебер адбылася сустрэча прадстаўнікоў Часовага рэвалюцыйнага ўрада Рэспублікі Паўднёвага В'етнама і сайгонскай адміністрацыі. Мэта гэтай сустрэчы — абмеркаваць умовы пачатку ў бліжэйшы час кансультацый паміж двума паўднёвав'етнамскімі бакамі, прадугледжаных пагадненнем аб спыненні вайны і аднаўленні міру ў В'етнаме.

МАТЭРЫЯЛЬНАЯ ДАПАМОГА

Усеагульная канфедэрацыя працы Францыі прыняла рашэнне разгарнуць у краіне кампанію на аказанне матэрыяльнай дапамогі в'етнамскаму народу. На фабрыках і прадпрыемствах будзе праведзены тыдзень збору сродкаў. Гэтыя сродкі будуць напраўлены федэрацыі прафсаюзаў В'етнама.

МАКАРЫАС ЗНОЎ ПРЭЗІДЭНТ

У 12 гадзін 30 мінут 8 лютага гэтага года ў спіску кандыдатаў на пасаду прэзідэнта Рэспублікі Кіпр было толькі адно прозвішча — Макарыаса. Такім чынам, згодна з канстытуцыяй, без правядзення выбараў, вызначаных на 18 лютага, Макарыас аб'яўлены на трэці пяцігадовы тэрмін галавой дзяржавы.

ПАСТАЎКІ ЧЫГУНАЧНАГА САСТАВА

За апошнія гады ГДР стала адным з найбуйнейшых пастаўшчыкаў чыгуначнага рухомага састава для сацыялістычных краін. Напрыклад, звыш 40 тысяч пасажырскіх вагонаў і вагонаў-рэфрыжэратараў курсіруюць цяпер на сталёвых магістралях Савецкага Саюза. Да канца 1975 года ў Савецкі Саюз будзе адпраўлена яшчэ 9 тысяч такіх вагонаў.

ПА САВЕЦКАЙ ЛІЦЭНЗІІ

Больш як 100 тысяч кіламетраў па розных дарогах Чэхаславакіі прайшоў грузавік з шынамі са сталёвым кордам, выробленымі па савецкай ліцэнзіі.

Выпрабаванні, якія закончыліся паспяхова, паказалі шэраг пераваг новых шын. Яны даюць магчымасць лепш кіраваць машынай, намнога больш эканамічныя ў эксплуатацыі, зніжаюць выдаткаванне гаручага на 12—15 працэнтаў.

ЗАЯВА Ў СУВЯЗІ З ВЫБАРАМІ

Палітбюро Французскай кампартыі апублікавала заяву аб маючых адбыцца ў сакавіку парламенцкіх выбарах у краіне. У заяве падкрэсліваецца, што сумесная праграма левых сіл прадугледжвае паляпшэнне ўмоў жыцця працоўных, правядзенне новай палітыкі сацыяльнага прагрэсу і дэмакратыі, незалежнасці і міру.

ЗМЕНЫ Ў САСТАВЕ КАБІНЕТА

Прэм'ер-міністр Індыі Індзіра Гандзі зрабіла некаторыя змены ў саставе кабінета міністраў краіны. У прыватнасці, былы міністр грамадскіх работ і жыллёвага будаўніцтва атрымаў пасаду міністра ўнутраных спраў. Ва ўрадзе зроблена таксама шэраг іншых перастановак.

БЕСПРАЦОЎНЫЯ

Колькасць беспрацоўных у Канадзе ў студзені склала 688 тыс. чалавек. Беспрацоўе ахоплівае тут 7 прац. працаздольнага насельніцтва краіны. (ак)

БССР

НЕВЯДОМЫ РУКАПІС М. БАГДАНОВІЧА

Максім Багдановіч, побач з Янкам Купалам і Якубам Коласам, самы выдатны класік беларускай паэзіі. Дык кожны новы, невядомы дагэтуль твор, напісаны рукой паэта, выклікае вялікае зацікаўленне ў беларускіх літаратуразнаўцаў.

Вядома было, што ў красавіку 1913 года М. Багдановіч паслаў славутаму рускаму філолагу-лінгвісту і літаратуразнаўцы Фёдару Я. Коршу віншаванні з нагоды яго 70-годдзя. Аднак тэксту гэтых віншаванняў даследчыкі не ведалі. І вось нядаўна, як падае «Літаратура і мастацтва» ад 2 лютага 1973 года, кандыдату філалагічных навук І. Саламевічу ўдалося гэты аўтограф знайсці ў аддзеле рукапісаў Дзяржаўнай бібліятэкі СССР імя У. І. Леніна ў Маскве (фонд 465). Даследчыку шмат дапамаглі супрацоўнікі гэтага аддзела.

Багдановічаўскі аўтограф напісаны на беларускай мове, чорным чарнілам, прыгожым роўным почыркам. Газета цытуе поўны яго тэкст. Шкада, што не змяшчае яна фотакопіі рукапісу.

ЗА ПРЫНЦЫПОВУЮ КРЫТЫКУ

Адбыўся сумесны адкрыты партыйны сход Саюза пісьменнікаў Беларусі і Інстытута літаратуры імя Я. Купалы Акадэміі Навук БССР.

Гутарка ішла аб заданнях літаратурнай і мастацкай крытыкі. Указвалася, што адно з важнейшых яе заданняў — распрацоўка своеасаблівасці сённяшняга этапа ў развіцці сацыялістычнага рэалізму.

Падобная праблема разглядалася таксама на нарадзе галоўных рэдактараў цэнтральных рэспубліканскіх літаратурна-мастацкіх часопісаў і газет, якая адбылася нядаўна ў Маскве.

Гутарка аб прынцыповасці крытыкі праводзіцца ў сувязі з мінулагодняй Пастановай ЦК КПСС «Аб літаратурна-мастацкай крытыцы».

БЕЛАРУСКІЯ ГАДЗІННІКІ

Біяграфія Мінскага гадзіннікавага завода пачынаецца ў 1953 годзе. Самым масавым відам прадукцыі завода з'яўляецца цяпер жаночы наручны гадзіннік «Прамень—1800» на 16 рубінавых каменнях. Прыгожае афармленне, невысокая цана забяспечваюць значны попыт на яго ў Савецкім Саюзе і ў іншых краінах, у тым ліку і ў нас, у Польшчы.

У мінулым годзе канструктары завода выпусцілі доследную партыю наручных мужчынскіх электронна-механічных гадзіннікаў «Прамень—3045». Іх арыгінальнасць у тым, што атрымоўваюць яны ход ад мініяцюрнай батарэйкі напружаннем у 1,35 вольта. Ад адной такой батарэйкі гадзіннік устойліва працуе цэлы год.

ФЕРМА-АЎТАМАТ

У калгасе «Авангард» Гродзенскага раёна пачала працаваць жывёлагадоўчая ферма-аўтамат. 930 кароў, размешчаных у 14 радах, за 16 мінут атрымоўваюць аўтаматычна ўсе неабходныя кармы. Гэтай фермай з цэнтральнага пульта кіруе адзін аператар. За 1973 год калгас «Авангард» даставіць дзяржаве 18 тон мяса. (вр)

ПОЛЬШЧА

ПАСЯДЖЭННЕ ПРЭЗІДЫУМА ЎРАДА

9 лютага адбылося пасяджэнне Прэзідыума ўрада, на якім была прынята праграма паляпшэння ўмоў для развіцця навукі і тэхнікі да 1975 года, ставіліся праблемы забеспячэння сельскай гаспадаркі новымі машынамі, між іншым, камбайнам да капання бульбы, быў прыняты праект пастановы ў справе пабудовы цэнтральнага вакзала ПКП у Варшаве і на заканчэнне пасяджэння Прэзідыум урада знаёміўся з інфармацыямі Міністэрства мясцовай гаспадаркі і аховы асяроддзя адносна будавання больш функцыянальных жылых кватэр.

ПАСЯДЖЭННЕ РАДЫ ДЗЯРЖАВЫ

8 лютага адбылося пасяджэнне Рады Дзяржавы, якое прысвячалася справе ратыфікацыі дагавору між Польшчай і Савецкім Саюзам адносна замежнай чыгуначнай камунікацыі і ратыфікацыі кансулярных канвенцыяў між Польшчай і Балгарыяй, а таксама між Польшчай і Чэхаславакіяй.

ПЛЕНАРНАЕ ПАСЯДЖЭННЕ ВК ПАРП У КРАКАВЕ

7 лютага адбылося пленарнае пасяджэнне Ваяводскага камітэта партыі ў Кракаве, на якім былі абмеркаваны важнейшыя праблемы дзейнасці ваяводскай партыйнай арганізацыі ў гэтым годзе. У пасяджэнні прымаў удзел сакратар ЦК ПАРП Е. Лукашэвіч. Атрыманыя ў мінулым годзе высокія прадукцыйныя вынікі, як адзначалася на пасяджэнні ВК ПАРП, былі дасягнуты дзякуючы паспяховаму выкарыстанню прадукцыйных ініцыятываў, а таксама добрай ідэалагічна-палітычнай працы.

СУСТРЭЧА Ў Э. ГЕРКА

8 лютага І сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк правёў сустрэчу са старшынёю камітэта экспертаў для апрацоўкі рапарту аб справах асветы ў Польшчы праф. др Я. Шчэпанскага, які праінфармаваў І сакратара ЦК аб заканчэнні работы камітэта і ўручыў апрацаваны рапарт. У дыскусіі старшыня камітэта знаёміў з прапановамі адносна змен у сістэме асветы і адукацыі.

НАРАДА МАЛАДЗЁЖНАГА АКТЫВУ

7 лютага адбылася краёвая нарада маладзёжнага актыву. Прымаў у ёй удзел І сакратар ЦК ПАРП Э. Герэк і іншыя прадстаўнікі партыйных, дзяржаўных і адміністрацыйных улад. На нарадзе абмяркоўваліся, між іншым, справы стварэння федэрацыі маладзёжных арганізацый. Стварэнне федэрацыі дазволіць лепш канцэнтраваць ідэйна-выхаваўчую працу сярод моладзі. (яц)

ВАЯВОДСТВА

І САКРАТАР ЦК КП ЛІТВЫ Ў БЕЛАСТОКУ

З візітам дружбы прыязджаў на Беласточчыну І сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Літвы Антанас Снечкус. З ім былі: сакратар ЦК КПЛ Рынгаўдас Сангайла і кіраўнік аддзела ЦК КПЛ Фелікс Струмілас.

Літоўскія таварышы прыехалі па запрашэнню кіраўніцтва Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку і былі госцьмі І сакратара ВК. Наведалі яны галоўныя беластоцкія прадпрыемствы. Вельмі сардэчна прынялі літоўскіх гасцей рабочыя Фастаў — баваўнянага камбіната ў Беластоку. Госці цікавіліся сельскай гаспадаркай Беласточчыны.

«Газета Беластоцкая» апублікавала артыкул І сакратара ЦК КП Літвы Антанаса Снечкуса пад загалоўкам «Моцныя асновы нязломнай дружбы».

ЧАРГОВЫЯ ПАРТЫЙНЫЯ КАНФЕРЭНЦЫІ

Ідзе справаздачна-выбарная кампанія ў партыі. Чарговыя павятовыя справаздачна-выбарныя канферэнцыі на Беласточчыне адбыліся ў Ломжы, Гайнаўцы, Граеве, Сувалках, Сямяцічах, Замброве, Высокім Мазавецкім.

ЗЛЁТ ПЕРАДАВІКОЎ ПРАЦЫ БУДАЎНІЦТВА

400 удзельнікаў — найлепшых рабочых беластоцкіх будаўнічых прадпрыемстваў прыняло ўдзел у І злёце перадавікоў будаўніцтва. Прысутнічаў таксама І сакратар Ваяводскага камітэта ПАРП З. Куроўскі. Удзельнікі ўмуравалі сімвалічны краевугольны камень для новага жыллёвага квартала — Цэнтр II, які будзе вырастаць вакол даўнейшага Сеннага рынку.

Многія ўдзельнікі злёту атрымалі высокія дзяржаўныя ўзнагароды, адзнакі «Заслужаны Беласточчыне» і адзнакі «Перадавіка сацыялістычнай працы».

Удзельнікі злёту перадалі І сакратару З. Куроўскаму ліст з сваімі новымі абавязацельствамі, а таксама звярнуліся з заклікам да ўсіх рабочых, каб выканаць і перавыканаць планы года.

ПРЭМ'ЕРА «ТРЫБУНАЛУ» Ў БЕЛАСТОКУ

З выпадку юбілею 50-годдзя СССР Беластоцкі дзяржаўны тэатр імя А. Вянгеркі паставіў п'есу вядомага беларускага драматурга Андрэя Макаёнка «Трыбунал». На прэм'еры прысутнічаў І сакратар пасольства СССР у Варшаве. Пастаноўка п'есы вельмі добрая. Вельмі спадабалася гледачам. Дасканала былі выкананы ролі Цярэшкі (Вітальд Галонзка) і Паліны (Марыя Хадэцкая). (вл)

Галоўнаму рэдактару «Нівы» і намесніку старшыні ГП БГКТ

ГЕОРГІЮ ВАЛКАВЫЦКАМУ

шчыры жаль і смутак з прычыны смерці

БАЦЬКІ

выказваюць усе супрацоўнікі «Нівы» і Галоўнага праўлення БГКТ.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 18.II.

7.30 Program dnia. 7.35 TV Kurs Rolniczy. 8.10 „Przypominamy, radzimy”. 8.20 „Alarm przeciwpożarowy trwa”. 8.30 „Nowoczesność w domu i zagrodzie”. 9.00 TELERANEK. 10.20 „Piórkiem i węglem”. 11.45 Dziennik. 12.00 „Przemiany”. 12.30 Sportowy magazyn sprawozdawczy. 14.40 Dla dzieci: L. J. Kern — „Bardzo dziwne zakupy” („Karampuk”) cz. III. 15.10 „Warszawa—Moskwa” — teleturniej. 16.05 „Wszystko za wszystko”. 17.15 „Kryteria”. 17.25 Program estradowy z okazji V Zjazdu ZMS. 18.25 „Doktor Mikołaj” — widowisko o M. Koperniku. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Zemsta” — film TVP („Chłopi”) odc. XIII — ostatni. 20.55 PKF. 21.05 Studio Rondo przedstawia: „Gwiazdy siedmiu stolic” — głos ma Praha”. 22.15 Magazyn sportowy.

Poniedziałek 19.II.

12.45 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 15.20 i 22.45 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Zwierzyniec”. 17.25 „Echo stadionu”. 17.50 TV Kurier Lubelski. 18.10 „Oferty”. 18.25 TV Kurier Warszawski. 18.45 „Eureka”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Mikołaj Kopernik — kronika życia” — film pop. naukowy. 20.35 Teatr TV: Ingmar Bergman — „Kłamstwo”. 21.55 „Wiatr wśród liści, krzyk ptaka...” — recital fortepianowy Bronisława Kowalli.

Wtorek 20.II.

9.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — Z. Krasiński — „Nieboska komedia” cz. I. 10.40 „Zemsta” — film TVP („Chłopi”) odc. XIII — ostatni. 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — Z. Skowroński „Dekret”. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 TELEWIZJA MŁODYCH. 17.55 „Podyskutujmy” — Film — fikcja czy obraz życia. 18.25 TV Kurier Mazowiecki. 18.45 Polityka dla wszystkich. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Marzenia miłosne” — film fab. węg.-radz. cz. II. 21.15 „Lubin” — program dok. 21.45 „Kwiaty Aten” — program rozr. grecki. 22.10 Dziennik. Wiadomości sportowe. 22.40 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 23.15 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin.

Środa 21.II.

9.40 „Marzenia miłosne” — film fab. węg.-radz. cz. II. 10.55 Dla szkół: (kl. V) Historia — „Złoty wiek Cesarstwa”. 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Fizyka — „Energetyczne skutki prądu”. 12.45 TV Technikum Rolnicze: Zoologia. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Hodowla zwierząt. 14.00 „Wybieramy zawód”. 15.20 i 23.20 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: J. Porazińska — „Baśń o Kopciuszku”. 17.10 Film. 17.25 PKF. 17.35 „Informacje. Towary, Propozycje”. 17.55 „Sylwetki X Muzy” — Urszula Modrzyńska. 18.25 TV Kurier Warszawski. 18.45 „Postawy”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Studio 63: M: Żuławski — „Babie lato” („Opowieści mojej żony”). 20.20 „Marynarzyk” — film franc. („Szpieg cesarza”) odc. II. 21.15 „Świat i Polska”. 22.00 „Artyści, których podziwiamy” — Antoni Majak. 22.50 Dziennik. Wiadomości sportowe.

Czwartek 22.II.

8.00 „Marynarzyk” — film franc. („Szpieg cesarza”) odc. II. 9.00 Dla szkół: (kl. VII) Chemia — „O niektórych tlenkach”. 9.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — „Poezja krajowa XIX wieku”. 10.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — „Włodzimierz Majakowski”. 11.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — Z. Krasiński „Nieboska komedia”. 12.45 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — Z. Krasiński „Nieboska komedia”. 14.00 Matematyka w szkole: „Porównywanie, dodawanie i odejmowanie wielkości” cz. I. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem”. 17.45 Premiera miesiąca: „Oryle” — film muz. TVP. 18.15 TV Kurier Warszawski. 18.35 „Poligon”. 19.10 „Przypominamy, radzimy”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Człowiek, który spalił swoje zwłoki” — film fab. wł. 21.35 „Poza szkołą” — program społ. 22.05 „Ekspres nr 20”. 22.35 Dziennik. 22.55 Wiadomości sportowe i kronika Mistrzostw Polski w narciarstwie. 23.20 TV Technikum Rolnicze. Zoologia. 23.55 TV Technikum Rolnicze: Hodowla zwierząt.

Piątek 23.II.

8.20 „Człowiek, który spalił swoje zwłoki” — film fab. wł. 9.55 Dla szkół: (kl. I-III lic.) Wychowanie techniczne — „Łączność radiowa”. 10.55 Dla szkół: (kl. V) Historia — „Złoty wiek Cesarstwa”. 12.45 TV Technikum Rolnicze: Mechanizacja Rolnictwa. 13.35 TV Technikum Rolnicze: Język polski. 15.20 i 22.50 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Pora na Telesfora”. 17.25 „Nie tylko dla pań”. 17.50 „Prawdziwy człowiek” — film radz. 18.10 „Turystyka i wypoczynek”. 18.25 TV Kurier Mazowiecki. 18.45 „Dialogi historyczne”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Piosenka w żołnierskim płaszczu” — zespół Pieśni i Tańca Moskiewskiego Okręgu Wojskowego. 20.35 Panorama tygodnia. 21.15 Teatr TV: „Do wszystkich”. 22.05 Dziennik. 22.25 Wiadomości sportowe i kronika Mistrzów Polski w narciarstwie.

Sobota 24.II.

8.00 „Noc Iguany” — film fab. (od lat 18). 10.55 Dla szkół: (kl. VII) Geografia — „Włochy”. 11.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Biologia — „Główne prawidłowości ewolucji”. 14. 20 TV Technikum Rolnicze: Mechanizacja Rolnictwa. 14.55 TV Technikum Rolnicze: Język polski. 15.25 Program dnia. 15.30 Program I proponuje. 15.50 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.05 TV Informator Wydawniczy. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Starcie” — Czy lubisz film? 17.10 Dla młodych widzów: „Zagrajmy w „L”. 17.45 „Spotkania z przyrodą”. 18.10 „Bieg po zdrowie”. 18.35 „Pegaz”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 „Studio 13”. 21.15 Dziennik. 21.35 Wiadomości sportowe i kronika Mistrzostw Polski w narciarstwie. 21.55 „Noc Iguany” — film fab. (od lat 18).

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek, 16 lutego

9.15 Szkoła szachowa. 11.45 Filmy dokument. 16.55 Eureka. 17.50 Spektakl. 19.00 Czas. 19.30 c.d. spektaklu. 20.45 Śpiewa W. Narejko.

Sobota, 17 lutego

7.00 Program dnia. 9.20 Mozaika muzyczna. 9.30 Przegląd międzynarodowy. 10.15 Stare filmy. 11.15 Transmisja sportowa. 14.00 Spotkania muzyczne. 14.45 W świecie zwierząt. 16.10 Film fab. 17.30 Hokej. „Dynamo” — „Skrzydła Rad” (3 tercja). 18.15 Reportaż o S. Prytyckim.

Niedziela, 18 lutego

8.00 Dla żołnierzy. 8.30 Kiosk muzyczny. 10.35 Spektakl dla dzieci. 12.35 Białe i czarne. 13.00 Sprawozdanie sportowe. 14.45 Klub filmowy. 16.15 „Piosenka-73”. 16.45 Film fab. 18.10 Koncert. 18.35 Hokej. „Chemik” (Woskresiensk) — „Spartak” (Moskwa). 3 tercja.

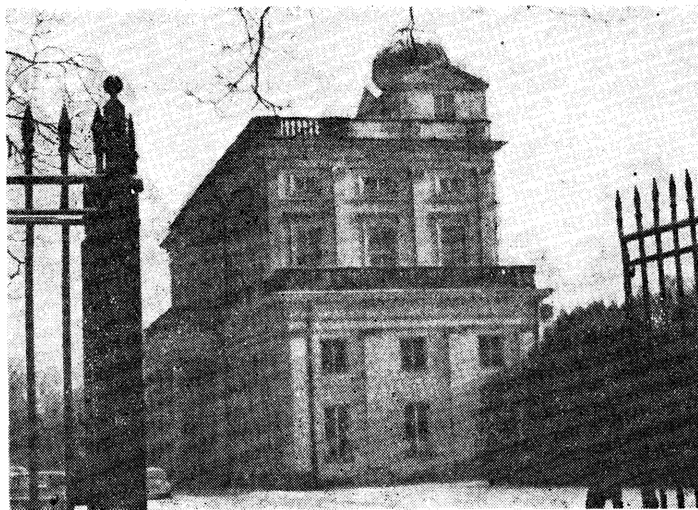
Аддаў людзям сусвет

(Працяг са стар. 1)

ледаваць, знаёміцца з ім таксама, як з Зямлёй, бо Зямля і іншыя нябесныя свяцілы з'яўляюцца аднолькавымі. Да Каперніка людзі не маглі нават і марыць аб падарожжах на іншыя планеты ў Сусвеце. Пасля Каперніка трэба было толькі пачакаць, праўда звыш пяці стагоддзяў, такога развіцця навукі і тэхнікі, каб паляцець у Космас, дакрануцца да іншых нябесных целаў і звычайна даследаваць іх. Словам, Мікалай Капернік адабраў багам Сусвет і аддаў яго жывым людзям. Гэтым польскі вучоны запачаткаваў новую эру ў развіцці чалавецтва.

«НІВА»: Можа хаця б у вялікім скарачэнні прыгадаеце ўклад польскай навукі ў папулярызацыю і развіццё эпахальных адкрыццяў Каперніка.

Др М. КУБЯК: Як кожнае навуковае адкрыццё, якое апярэджвае на цэлыя стагоддзі пануючы светапогляд, так і адкрыцці Каперніка сустрэліся з варожымі адносінамі амаль усіх яго сучаснікаў і многіх наступных пакаленняў. Гэтыя адкрыцці ўдаралі ў асновы ўсіх рэлігій свету і класавы грамадскі лад, таму мусілі крочыць вельмі цяжкой дарогай, асветленай крывавым полымем кастроў, на якіх спальвала царкоўная інквізіцыя прыхільнікаў вучэння Каперніка. Каталіцкая царква ў 1616 г. забараніла вучэнне Каперніка. Але ўсё ж найбольш светлыя людзі прыхіляліся да яго і ў Еўропе і ў Польшчы. Быў ім вучань Каперніка і папулярызатар яго кнігі «Аб абаротах» Ежы Яахім Рэтык — заснавальнік першай астранамічнай абсерваторыі ў Кракаве. Арыянская секта — Польскія Браты ў слаўнай Акадэміі ў Ракаве займаліся астраноміяй, абапіраючыся на поглядах Каперніка і Кеплера. Прафесар Кракаўскага універсітэта Ян Брожак (1585—1652) адкрыў для Польшчы Каперніка і заняўся збіраннем матэрыялаў аб вялікім польскім астраноме. Выдатны астраном Ян Гевелій (1611 — 1687) стварае ў Гданьску дасканалую, як на тыя часы, астранамічную абсерваторыю і, абапіраючыся на погляды Каперніка, робіць шэраг новых астранамічных адкрыццяў, у тым ліку і сузор'е, якое назваў Шчытом Сабескага. Папулярызаваў геліяцэнтрычную сістэму Каперніка ў свеце Станіслаў Любенецкі (1623—1675). Член Французскай акадэміі навук Юзэф Аляксандр Ябланоўскі (1712—1777) прыкладае многа намаганняў, каб зняць забарону касцельных уладаў з твораў Каперніка. Праўда, гэтыя намаганні не прынеслі ніякіх вынікаў. Вядомы рэфарміст Гуга Калонтай у 1780 годзе ўводзіць у Кракаўскім універсітэце лекцыі па тэорыі Каперніка, а прафесар Ян Снядэцкі не толькі выкладае навейшую астраномію, але і піша першую навуковую працу аб жыцці, дзейнасці і адкрыццях Мікалая Каперніка. Праца выйшла з друку на польскай мове ў 1802 г., а неўзабаве была перакладзена на некалькі еўрапейскіх моваў і хутка разышлася па ўсім свеце. Разгарнулася трыумфальнае шэсце па ўсім свеце навуковых адкрыццяў Мікалая Каперніка, якое не спыняецца і ў нашыя дні. Нават каталіцкая царква пад націскам грамадскай апініі ў 1836 г. зняла забарону з яго прац.

Астранамічная абсерваторыя Варшаўскага універсітэта. Фота М. Гайдука.

«НІВА»: З чым прыходзіць сучасная польская астраномія на вялікі свой юбілей — 500-ую гадавіну Мікалая Каперніка і Год польскай навукі?

Др М. КУБЯК. Са значнымі дасягненнямі. Праўда, пакуль што польскія вучоныя не маюць у сваім карыстанні магутных і вельмі каштоўных сучасных астрафізічных абсерваторыяў, тэлескопаў і іншых дарагіх установак, якія даступны нашым калегам з вялікіх і заможных краін, аднак працы сучасных польскіх астрафізікаў займаюць пачэснае месца на міжнароднай навуковай арэне. Перш за ўсё з галіны даследаванняў падвойных зорак, эвалюцыі адзінарных і падвойных зоркавых комплексаў, а таксама ў тых дзялянках, якія вымагаюць крапатлівай працы з выкарыстаннем электронных лічыльных машын. Для прыкладу, варшаўскі астрафізічны навуковы цэнтр апублікаваў некалькі дзесяткаў прац, якія высока ацэнены ў іншых краінах.

Цяпер жа рыхтуемся да Надзвычайнага кангрэсу Міжнароднай астранамічнай уніі, які адбудзецца ў Польшчы ў пачатку верасня бягучага года. Унія гуртуе ўсіх астраномаў свету, таму ў наш край прыбудзе некалькі тысяч чалавек з усіх кантынентаў зямной кулі. Кангрэс будзе адбывацца ў Варшаве, Торуні і Кракаве. У яго праграме знаходзіцца шэсць сімпозіумаў і спецыяльная навуковая сесія выдатнейшых астраномаў свету нашых часоў. Прымаць у сябе такіх высокіх гасцей — гэта вялікі гонар для польскіх астраномаў.

Гутарыў Мікалай Гайдук

НА НІВЕ → БГКТ

ЛЮДЗІ

Мікалай Раманюк, сын Яфіма
Крыся Раманюк — яго дачка
Сяргей Супронюк
Пятро Ігнацюк
Алесь Раманюк
Мікалай Раманюк, сын Паўла
Ірка Раманюк — яго сястра
Ірка Адамюк
Марыя Шымчук
Люба Ваўрэнюк
Валя Стэпанюк
Геня Аверчук
Юрка Аверчук
Галіна Мэтля
Святлана Кандратовіч
Лена Кандратовіч — яе сястра
Славамір Амельянюк
Дзмітры Паўлючук
Міхась Шэратуха
Юрка Раманюк, сын Івана
Іван Тамчук
Іван Тамашук
Уладзімір Бандарук
Рыгор Тамчук
Міхась Тамчук
Лявон Тамчук

ПЕСНІ

«Ой ляцелі гусі з броду»,
«Добры дзень усім вам»,
«Ой, бярозы ды сосны»,
«Раз паслала мяне маці».

Гэтыя песні развучвае хор у Дубяжыне, які складаецца з пададзеных на пачатку асоб.

ВЁСКА І ХАТЫ

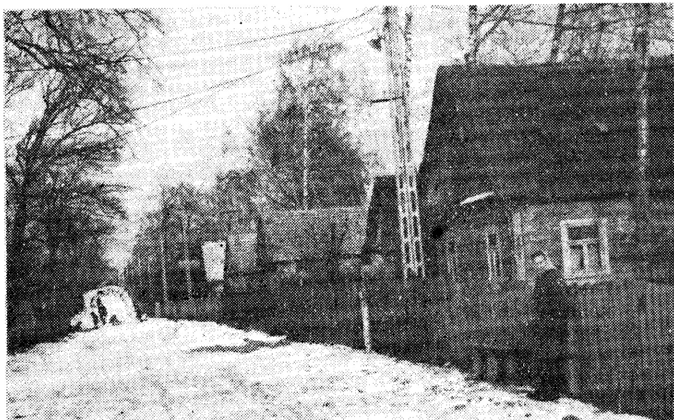
Вёска вялікая. 137 гаспадароў. Новыя сучасныя дамы. Вось для прыкладу хата і гаспадарка Мікалая Раманюка: чатыры пакоі, кухня, ванная, цэнтральнае ацяпленне, каналізацыя, новая клуня, новы хлеў.

*

Шукаючы знаёмых і сяброў у Дубяжыне, трапіла я ў новую хату Мікалая Раманюка, сына Яфіма. Першае прозвішча, якое мне сказалі ў Дубяжыне, было таксама Раманюк і таксама Мікалай. Яно належыць старшыні гуртка

(Працяг на стар. 5)

Этнаграфічнае Закенца

Вуліца ў Коматаўцах Беластоцкага павету. Фота Я. Цялушэцкага.

Калі б жыў, было б яму якраз 60 гадоў. На жаль, няма яго сярод жывых, хвароба — скрытая, цяжкая — абарвала гэтае жыццё 13 чэрвеня 1971 года. Засталася толькі легенда, легенда пра чалавека, які ніколі не баяўся смерці, які ніколі не думаў пра сябе, які ўсе свае сілы аддаваў іншым, які з беднай вясковай хаты зайшоў на пасаду прэзідэнта.

Гэта Сяргей Прытыцкі, сын Язэпа — бацькі вялікай, бо аж васьміасабовай сям'і. Сяргей нарадзіўся 18 лютага 1913 года. У бацькоўскай хаце бяда аж крычала з кожнага кутка, асабліва тады, калі ў 1921 годзе вярнуліся з бежанства ў сваю родную вёску Гаркавічы, што на Сакольшчыне. Класавай свядомасці малады Сяргей вучыўся не з кніжак — бо гэта прыйшло шмат пазней, — але ад жыцця. На адным з актаў абвінавачання віленскі пракурор спецыяльна падкрэсліў чырвоным алоўкам дзве даты: год нараджэння 1913 і пачатак падпольнай дзейнасці — год 1929, ды яшчэ дапісаў: 16 год. Так, 16 гадоў, а ўжо камуніст, член Камуністычнага саюза моладзі, а неўзабаве і член КПЗБ, вельмі актыўны і адказны дзеяч гэтай падпольнай партыі.

За выкананне прыгавору партыі на здрадніку і агенце тайнай санацыйнай паліцыі Я. Стрэльчуку (у якога ён выстраліў з двух пісталетаў у гмаху віленскага суда) Сяргей Прытыцкі быў прыгаворан на кару смерці.

І тады ўзняўся ўсенародны пратэст. Адмены гэтага прыгавору патрабавала ўся прагрэсіўная грамадскасць Польшчы. Тысячы паштовых картак у адрас міністра справядлівасці наплывалі з Францыі і Паўночнай Амерыкі. З роднай вёскі Прытыцкага, Гаркавіч, выслалі петыцыю, якую падпісалі 98 асоб. Мітынгі ў Крынках і Саколцы, забастоўкі ў Беластоку і Варшаве... Усюды чуўся кліч: «Жыццё Прытыцкага ў небяспецы!»

І не адважыліся буржуазныя каты зацiснуць пятлю на шыі бясстрашнага змагара за рабоча-сялянскую справу. Кару смерці замянілі яму на пажыццёвае заключэнне ў цяжкай турме. Вайна застала яго за кратамі Равіцкага астрога. Так, як Мар'ян Бучэк, як іншыя камуністы, Прытыцкі хацеў ваяваць супраць гітлераўскіх агрэсараў. Не далі ім зброі, дык самі разбілі турэмныя краты і добраахвотна пайшлі абараняць сталіцу Польшчы.

Сяргей Прытыцкі вярнуўся на сваю родную Беласточчыну, дзе ўпершыню ў гісторыі гаспадаром свайго лёсу стаў тады народ. Як дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, як намеснік старшыні Беластоцкага аблвыканкома, намагаўся палепшыць долю бедных людзей. Нападзенне гітлераўцаў на Савецкі Саюз абарвала гэту мірную стваральную працу.

«У пачатку Вялікай Айчыннай вайны знаходзіўся я ў Чырвонай Арміі, у яе цэнтральным штабе партызанскага руху, а затым быў сакратаром ЦК камсамола. У пачатку 1944 года па ініцыятыве ЦК ППР і Саюза польскіх патрыётаў быў арганізаваны польскі партызанскі штаб. Начальнікам штаба стаў Аляксандр Завадскі, а я яго намеснікам. Пасля ў сувязі з тым, што ў таварыша Завадскага было ўсё больш занятках, пасаду начальніка штаба даверылі мне. Спярша знаходзіўся мы пад Роўнам, пазней у Любліне, а ў апошнім перыядзе вайны — у Варшаве», — пісаў ён пасля вайны.

Мірны час распачаўся ад навукі. Палкоўніку Савецкай Арміі і Войска Польскага неабходна было папоўніць свае палітычныя веды. Пасля Вышэйшай партыйнай школы бачым яго на розных адказных партыйных пасадах, а ў 1968 годзе выбіраюць Сяргея Прытыцкага старшынёю Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР. Ад 1940 года быў ён без перапынку дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР і БССР, на XXII, XXIII і XXIV з'ездах КПСС выбіралі яго ў члены ЦК партыі, чатыры разы адзначаўся ордэнамі Леніна, два разы — ордэнам Чырвонага Сцяга і многімі іншымі ордэнамі і медалямі. Пасля яго смерці газета «Праўда» адзначала: «Усё сваё свядомае жыццё Сяргей Осіпавіч Прытыцкі прысвяціў служэнню народу».

І народ яго не забудзе. У яго роднай вёсцы Гаркавічы летам мінулага года быў адкрыты «Пакой памяці імя Сяргея Прытыцкага». Усё, што там паказана, сабрана ў кніжцы Б. Нікіцюка, якую выдаў прэзідыум ПРН у Саколцы. Дае яна даволі багаты вобраз жыцця і дзейнасці нашага слаўнага земляка і адначасова знаёміць з рэвалюцыйным рухам у Сакольскім павеце.

Віктар Рудчык

НАПРЫКЛАД, СЕЛЬГАСГУРТОК У КОМАТАЎЦАХ

Выкарыстанне кожнага кавалачка зямельных угоддзяў і пастаяннае павышэнне прадукцыі маюць, несумненна, найбольшы ўплыў на тое, ці наш сімвалічны бохан хлеба будзе большы. Дзве гэтыя праблемы знаходзяцца ў цэнтры ўвагі ўлад. Таму вельмі добра сталася, што ў нашыя дні «нічыя зямля» знайшла сабе гаспадароў. Частку зямельных угоддзяў ПФЗ узялі ў арэнду або на ўласнасць паасобныя сяляне. Частку ўзялі ПГР-ы. Найбольш аднак за загаспадарванне іх узяліся сельскагаспадарчыя гурткі і МБМ-ы.

Вялікія абшары зямельных угоддзяў яшчэ нядаўна ляжалі аблогамі або былі слаба выкарыстаны. Зараз даюць высокія ўраджаі. Асабліва многа зямельных угоддзяў ПФЗ знаходзіцца ва ўсходняй частцы нашага ваяводства. Канкрэтны прыклад — вёска Коматаўцы над Свіслаччу, на мяжы з Савецкім Саюзам, у Беластоцкім павеце. Тут каля 80 дамоў. Нярэдка можна сустрэць зусім апусцелыя дамы. Моладзі мала, ды і тая намерана выехаць адсюль. Зямельныя ўгоддзі тут зусім не такія кепскія ці малаўрадлівыя. Нярэдка выступаюць зямельныя ўгоддзі чацвертага класа. Калі б была дастатковая колькасць маладых рук да працы, можна было б някепска гаспадарыць.

Сапраўдным гаспадаром у Коматаўцах становіцца мясцовы сельгасгурток. Гаспадарыць ён амаль на такім арэале, які знаходзіцца ва ўладанні ўсіх гаспадароў вёскі. Апрача таго многа дапамагае ў працы адзінокім або пажылым гаспадарам з самых Коматаўцаў, а таксама і трох іншых навакольных вёсак. Абсявае збожжавымі і іншымі культурамі каля 300 гектараў, а зямельныя ўгоддзі сялян займаюць не больш, чымсьці 400 гектараў. Сельгасгурток у Коматаўцах заснаваўся ў 1965 годзе. Загаспадарваннем зямельных угоддзяў ПФЗ заняўся на год пазней. Ураджаі атрымлівае значна большыя, чымсьці паасобныя сяляне.

Наша субяседніца бухгалтарша Тамара Гаспаровіч з немалым хваляваннем расказвае нам аб тым, як зараз пры дапамозе машын шпарка і непрыкметна праходзіць жніво або капанне бульбы. Яшчэ не так даўно мясцовыя сяляне жалі жыта сярпом, а жніво працягвалася амаль два тыдні. Працавалі яны на вузенькіх, часта вельмі доўгіх палосачках. Да жніва сем'і ішлі на ўвесь дзень, з запасам вады і яды, забіралі з сабой дзяцей.

Сёння коматаўскі сельгасгурток карыстаецца найбольш сучаснымі жніўнымі машынамі — камбайнамі «Бізонам» і «Вістуляй», 8 трактарамі з камплектамі падвесных машын, абмалотачнымі агрэгатамі, 12 сеўнікамі, пяццю снопавязалкамі і іншымі сельскагаспадарчымі машынамі. З усімі палявымі працамі спраўляецца хутка і спраўна. Машын аднак ніколі не замнога. Коматаўцы намераны купіць яшчэ адзін камбайн «Бізон», а нават тры трактары з камплектамі машын. Тады ўжо смела можна будзе ўзяцца за загаспадарванне дадатковых ПФЗ-аўскіх гектараў. Жыта сеюць яны зараз 117 гектараў, аўса і лубіну па сто і больш гектараў. З 1 гектара атрымліваюць па 18 і 20 цэнтнераў жыта нават на зямельных угоддзях V і VI класаў. Гэта дзякуючы высокім пастаўкам мінеральных угнаенняў — 220 кг NPK на 1 га. У мінулым годзе пасеялі яны 140 гектараў жыта. Дзяржаве сельгасгурток прадаў больш 330 тон жыта і аўса. Каб павялічыць колькасць зямельных угоддзяў, яны выкарчавалі 20 га. З гэтай ініцыятывай выступілі старшыня сельгасгуртка Ян Гедзіч і кіраўнік прадукцыі Аляксей Шапель.

Тон правільнай гаспадарнасці надае таксама мясцовы гурток вясковых гаспадынь. Жанчыны арганізуюць вясковыя дзяцінцы, вырошчваюць агародніну ў інспектах і яе мала яшчэ распаўсюджаныя сарты. У гэтым годзе яны намераны павялічыць гадоўлю курэй і качак. Коматаўскія жанчыны ахвотна ходзяць на заняткі кулінарных ці кравецкіх курсаў. У пачатку гэтага года яны арганізавалі навагодні баль, а зараз рыхтуюцца да святкавання Міжнароднага дня жанчын. Усе яны вельмі дружныя. Здавалася б, члены адной сям'і. У мінулым годзе ездзілі ў Варшаву, дзе знаёміліся з яе гістарычным мінулым і пабывалі ў тэатры.

Янка Цялушэцкі

Працяг на стар. 4

ЛЕС І ЛЮДЗІ

веннямі, і аднаго чалавека затрымалі. Другі ж, што ішоў ззаду, скочыў у кусты і скрыўся. Відаць, папярэдзіў другі воз, бо не ўдалося нам яго злавіць. Затрыманы з дрэвам прасядзеў каля году часу ў турме. Так калісьці бывала. Цяпер усё змянілася. Людзі самі лес шануюць і да пакражаў не дапускаюць.

— А як сяляне сабе дровы ды дрэва на будовы здабываюць?

— Вельмі проста. Лясніцтва штогод вырубкі праводзіць або маладнякі працярэблівае. Вось пры ачыстцы спушчанага дрэва тоўстага галля і вярхоў можна ладных нарыхтаваць сабе, а пры працярэбліванні — нядрэннага маладняку. І нават зарабіць пры гэтым, бо за ўсё гэта мы плоцім. Заробак невялікі — 40 — 80 злотых за дзень, але дроў назапасіць можна колькі захочаш. Прадаем таксама будаўнічы матэрыял і гатовыя дровы. У мінулым годзе прадалі каля 70 кубаметраў будаўнічай драўніны і 300 кубаметраў дроў.

—Значыць, народная прымаўка: «Хто ў лесе не злодзей, той у хаце не гаспадар» у тутэйшых ваколіцах ужо забылася?

— Пачуць то яе можна, але людзі паводле яе не паступаюць і лес шануюць. Калі здарыцца які пажар лесу, з навакольных вёсак бягуць і стары і малы, каб тушыць. Нават дзеці, не толькі што дарослыя, асцерагаюцца, каб паблізу лесу вогнішча не раскладваць або, ідучы ці едучы цераз лес, агню не зацярушыць. Не пасуць таксама тайком хатняга дабытку на пасадках ці ў лесе. Па-першае, маладняку ляснога шкадуюць, а па-другое, пераканаліся, што з такой пашы многа малака не надоіш. Першакласныя меліяраваныя лугі ды пашы на штучных угнаеннях пазакладалі. Як і не кажы: падымаецца дабрабыт селяніна — узрастае і яго культура.

Пры нашым развітанні ляснічы Мікалай Бобрыкаў садзіўся ва ўласную новенькую «Шкоду» зялёнага, бы той хвойнічак-маладняк, колеру. Сабіраўся ехаць па жонку, якая закончыла свой дзень працы сакратара гмінная рады нарадовай у суседніх Шымках.

На вырубцы, каля паваленых векавых сосен, не было ўжо людзей і даўно расплыўся блакітна-белы дымок са старанна патушаных вогнішчаў.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

У СЯМЯЦІЦКІМ „ЖУБРАБУЦЕ"

Фабрыка абутку ў Сямяцічах разгарнула сваю прадукцыю. У першай палове гэтага года адсюль выходзіць аж чатыры ўзоры жаночага абутку, залічанага да навінак на кірмашы ў Познані. За першае паўгоддзе 1973 г. з маркай сямяціцкага «Жубрабута» выйдзе каля 81 тыс. жаночага абутку-навінак.

Першых паставак у крамах трэба спадзявацца ўжо ў лютым. Будуць гэта летнія туфлі жоўтага колеру, абазначаныя ўзорам 152. На пачатку сакавіка павінны ўжо паявіцца ў крамах чырвона-белыя жаночыя «галантэркі», модныя, бо на тоўстай падашве, а ў маі павінны быць у продажы туфлі таксама на тоўстай падашве, трохколерныя.

Абутак з сямяціцкай фабрыкі пастаўляецца ва ўсе куткі Польшчы. Аднак у асноўным найбольш тут кантрактуюць гандлёўцы з Варшаўскага, Лодзінскага, Катавіцкага і Гданьскага ваяводстваў. Нашы беластоцкія гандлёўцы даволі асцярожныя. На першы квартал гэтага года заказалі яны 1,5 тыс. пар жаночага абутку, а на другі — 2,5 тыс. пар. Цяжка сказаць, хто тут мае рацыю. Адно вядома, што жаночы абутак з Сямяціч будзе каштаваць ад 230 да 250 зл., а яго практычную вартасць найлепш ацэняць самі жанчыны.

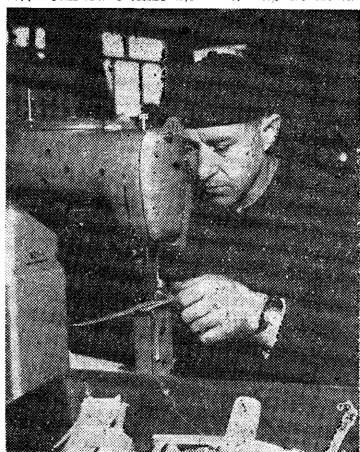
Жаночыя туфлі з Сямяціч вельмі спадабаліся савецкім жанчынам. Тамашні гандаль у першым паўгоддзі заказаў іх 20 тыс. пар. Запатрабаванне на многа большае, але фабрыка можа выканаць толькі такі заказ.

Трэба падкрэсліць, што ў асноўным абутак, аб якім вышэй гаварылі, апыніцца ў вясковых крамах.

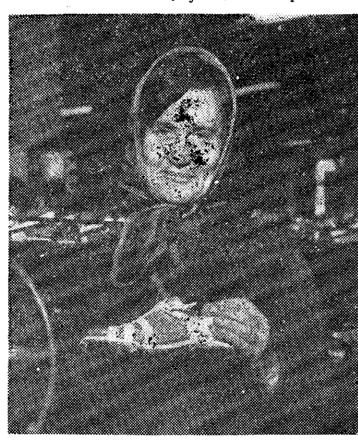
Тэкст і фота А. Карпюка.

Вось яны, модныя «галантэркі».

Тут сшываюцца ўсе паскі «галантэрак».

Туфель амаль гатовы, засталося наклеіць падошвы.

Беларуская літаратура

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

АГУЛЬНЫЯ ЗВЕСТКІ — ЧАСТКА II.

«Наша ніва» выходзіла ў Вільні ад 9 лістапада 1906 г. да 7 жніўня 1915 года. У сувязі з набліжэннем да Вільні нямецка-рускага фронту газета перастала выходзіць.

У адрозненні ад «Нашай долі», якая моцна падкрэслівала патрэбу вядзення класавай барацьбы, «Наша ніва» ў праграмным артыкуле гаварыла аб тым, што будзе служыць усяму беларускаму народу, усім яго класам. «Не, не думайце, што мы хочам служыць толькі ці панам, ці адным мужыкам. Не, ніколі не! Мы будзем служыць усяму беларускаму скрыўджанаму народу».

Такая была дэкларацыя. Дэкларацыя гэта была разлічана на царскія ўлады, на цэнзуру. Падкрэсліваючы абыякавасць да класавых праблем, выдаўцы ступлялі вастрыё ўрадавай чуйнасці. На практыцы «Наша ніва» ніколі не служыла панам і была тыповай сялянскай газетай.

Многія з публіцыстычных матэрыялаў, змешчаных у тыднёвіку, набліжалі яе да народніцтва або да праграмы польскага пазітывізму. Не абыходзячы найбольш істотных для свайго часу палітычных праблем, «Наша ніва» клала вялікі націск на народную асвету, уздым сельскагаспадарчых ведаў, мадэрнізацыю метадаў гаспадарання, адраджэнне беларускай нацыянальнай свядомасці. Многагадовы выдаўца «Нашай нівы» А. Луцкевіч наступным чынам ахарактарызаваў праграму тыднёвіка: «Мэтай сваёй «Наша ніва» назначыла працаваць дзеля культурнага і эканамічнага падняцця Беларускага краю і народу, развіваць у беларусаў нацыянальную свядомасць, будзіць пачуццё грамадзянскай і чалавечай годнасці і, крэпка злучыўшы ў адно раздзеленыя рэлігіяй дзве часці беларусаў, католікаў і праваслаўных, развіваць нацыянальную душу беларускага народу». (А. Навіна (А. Луцкевіч). На дарозе да новага жыцця).

На працягу ўсяго перыяду існавання «Наша ніва» пераадольвала страшэнныя матэрыяльныя цяжкасці. Брак матэрыяльных сродкаў, вялікія кошты працэсу друку, дарагая папера і параўнаўча невялікі тыраж газеты станавіліся перашкодамі, якія магла перамагчы толькі выключная энергія і ахвярнасць выдаўцоў і супрацоўнікаў тыднёвіка. Цікавыя факты, звязаныя з дзейнасцю і існаваннем «Нашай нівы», знаходзім у артыкуле Х. Імшэнніка: «Матэрыяльнае становішча «Нашай нівы», было заўсёды няпэўным, а ў 1907, 1908 г.г. даволі нават цяжкім. Выдаткі на выданне «Нашай нівы» былі даволі вялікія, калі прымем пад увагу, што яна выходзіла ў ліку 4500 экземпляраў, прычым 3000 выходзіла кірыліцай, 1500 лацінкай. Друкарня М. Кухты, дзе друкавалася «Наша ніва», падтрымоўвала яе, адчыняючы ёй доўгатрывалы крэдыт» (Х. Імшэннік, «Наша ніва» і дваццацігадовы юбілей беларускай нацыянальнай прэсы).

Пераканаўчыя доказы аб выключным убостве «Нашай нівы» і людзей, звязаных з гэтым тыднёвікам, знаходзім у лісце Янкі Купалы, высланым паэтам на адрас вядомага беларускага дзеяча з Пецярбурга Браніслава Эпімах-Шыпілы. Ліст гэты быў высланы Купалам у канцы кастрычніка 1914, гэта значыць, тады, калі Купала быў ужо галоўным рэдактарам «Нашай нівы». Купала прасіў у Б. Эпімах-Шыпілы грашовай дапамогі і характарызаваў сваё выключна цяжкае становішча: «Яшчэ і цяпер у мяне не топіцца ў печы і прыходзіцца калець і хварэць, бо няма за што купіць дроў, у дадатку, каб яго немач, мой кажух саўсім раскідаўся і не маю ў чым паказацца на вуліцы і злазіць у цэнзуру».

З увагі на матэрыяльныя цяжкасці ў 1912 годзе «Наша ніва» перайшла з двух шрыфтаў на адзін — кірыліцу.

Іншым чыннікам, які ў значнай ступені ўскладняў матэрыяльныя ўмовы «Нашай нівы», была царская цэнзура. Нягледзячы на тое, што палітычныя артыкулы тыднёвіка былі наогул добра прадуманыя і асцярожныя ў сваіх фармуліроўках, цэнзура не раз канфіскавала паасобныя нумары тыднёвіка. Не раз прычынай канфіскацыі былі літаратурныя творы, напрыклад, 14.III.1907 года быў канфіскаваны 8—9 нумар «Нашай нівы». Між іншым, з прычыны змяшчэння верша Я. Коласа «Расейскія образы». Цэнзар, матывіруючы канфіскацыю, пісаў, што верш Коласа «напамінае падпольныя пракламацыі».

Асабліва ў перыяд I сусветнай вайны цэнзура завастрыла крытэрыі ацэнак публіцыстыкі «Нашай нівы». У студзені 1915 года Віленскі часовы камітэт па справах друку скіраваў нават Янку Купалу як рэдактара «Нашай нівы» у суд. Паэту аднак удалося пазбегчы судовага працэсу.

Гміна, як павет

Распачалі сваю дзейнасць гміны — новыя цэнтры сельскай дзяржаўнай адміністрацыі. Гміна ў Гарадку па сваёй тэрыторыі, а мо і па колькасці праблемаў раўняецца Лапскаму павету. Паверхня яе 46297 гектараў. Раней было тут 8 грамадскіх рад нарадовых (у Валілах, Каралёвым мосце, Залуках, Гарадку, Баброўніках, Зубках, Мастаўлянах і Вейках), а пазней зменшылася іх напалавіну.

У Гарадоцкай гміне ў 41 вёсцы жыве 8635 чалавек, якія маюць 1966 гаспадарак, у тым ліку 1 ПГР, 2 спулдзельні прадукцыйныя, 6 сельскагаспадарчых гурткоў і 1 міжгуртковая машынна-трактарная база ў Гарадку. Зямельных угоддзяў у гміне налічваецца 18.749 га, у тым ліку дзяржаўнага фонду зямлі 4300 га.

— Шмат робім дзеля таго, каб зямля не ляжала аблогам, каб кожны яе гектар быў выкарыстаны, — сцвердзіў нам начальнік гміны Яўгень Матэйчук. — У 1973 годзе будзе загаспадарана новых 1000 гектараў з дзяржаўнага фонду зямлі. У Баброўніках арганізуецца вялікі ПГР, які зоймецца перш за ўсё авечкагадоўляй, бо зямля тут слабаўраджайная.

— Другой істотнай праблемай з'яўляецца камасацыя зямлі. Патрэбна яна ў Мастаўлянах, Борках, Даўневе, Перахрадах і Каралёвым мосце. Раздробленасць зямлі на малыя кавалкі не спрыяе павелічэнню сельскагаспадарчай вытворчасці, якую ў гэтым годзе мусім не толькі ўтрымаць, але перавысіць ураджайны 1972 год.

І адкрыў начальнік гміны кніжку і пачаў сыпаць лікамі, якія дасканала гавораць аб планаваных дасягненнях гэтага мікрараёна. І так, у 1973 годзе запланавана скупіць збожжа 1870 тон, бульбы 1916 тон, фруктаў 33 тоны, зерня алейных культур — 12 тон, мяса 1460 тон, у тым ліку свініны 1000 тон, малака 4632 тыс. літраў, яек 813 тыс. штук.

Да канца 1975 года на вёсках будзе пабудавана шмат новых дамоў і яшчэ больш гаспадарчых будынкаў для жывёлы. Напрыклад, у 1973 годзе ў Гарадоцкай гміне сяляне пабудуюць 30 жылых дамоў і больш як 50 новых хлявоў. У параўнанні з мінулым годам больш як у два разы павялічыліся капіталаўкладанні. У 1972 годзе прызнана было на інвестыцыі 4623 тыс. зл, у 1973 годзе — 10936 тыс. зл. За гэтыя сумы будзе пабудавана пякарня (кошт яе 3 мільёны зл.), гандлёвы павільён (кошт 1400 тысяч зл.), разбудуецца мяшальня паш у Валілах (2 млн. зл.) мадэрнізуецца масарня (кошт 805 тыс. зл.), пабудуецца раміза, машынна-трактарная база сельгасгуртка ў Валілах, разбудуецца дом культуры і г.д. Запланавана да канца 1975 года пабудаваць дарогу, якая спалучыць вёскі Вераб'і, Зубкі, Свіслачаны і Мастаўляны. 10 км яе будзе каштаваць 14120 тыс. зл.

Цікавыя таксама планы развіцця і разбудовы такіх устаноў і прадпрыемстваў, як бетанярня і спулдзельня «Лес» у Валілах, трыкатажная фабрыка «Каро», сталярня і кафлярня ў Гарадку.

Планы вялікія, выканаць іх будзе нялёгка. Усё залежыць ад людзей, ад добрага кіраўніцтва паасобных устаноў і, зразумела, ад добрай працы мясцовай гміннай рады нарадовай і начальніка гміны.

Міхась Хмялеўскі

Фальклор

ЖАРТОЎНАЯ

Allegro

Ка-лі я бы-ла ма-ла-я, ка-лі я бы-ла ма-ла-я,

Ка-лі я бы-ла ма-ла-я, ка-лы-ха-ла мэ-не ма-ма.

Калі я была малая, калі я была малая,
Калі я была малая, калыхала мэне мама.
Як я стала пудрастаць, як я стала пудрастаць,
Як я стала пудрастаць, сталі хлопцы калыхаць.
Калыхалі мэне хлопцы, калыхалі мэне хлопцы,
Калыхалі мэне хлопцы то ў калысцы, то ў каробцы.
А я спаць ні хацела, а я спаць ні хацела,
А я спаць ні хацела, па каробцы драпацела.
Раз паслала мэне маці, раз паслала мэне маці,
Раз паслала мэне маці ў чужэ поле жыто жаці.
А я жыта ні жала, а я жыта ні жала,
А я жыта ні жала — у баразёнцы лежала,
А я жыта ні жала — у баразёнцы лежала.

Ад Валянціны Саевіч, 1928 г. нараджэння, вёска Старое Ляўкова, Гайнаўскага павету, запісаў 30 жніўня 1972 г. Мікалай Гайдук. З магнетафоннай стужкі нотны запіс зрабіў Эдуард Гойлік.

Сацыяльнае забеспячэнне на вёсцы

(працяг)

У папярэднім артыкуле пад такім жа загалоўкам мы адзначалі, што найбольш складанай справай пры атрыманні рэнты па інваліднасці з'яўляецца ўстанаўленне інвалідскай групы, а ў атрыманні пенсіі (эмерытуры) — доказ неабходнага перыяду працы. Зараз разгледзім гэтыя пытанні з практычнага і праўнага пунктаў гледжання. Трэба адразу заўважыць, што пераход на рэнту з'яўляецца вынікам няшчаснага выпадку ці хваробы і павінен быць заўсёды добраахвотны, а адыход на пенсію — прымусовы (у некаторых выпадках для дапрацавання года ці пайнейшага выкарыстання спецыялістаў установы могуць крыху прадоўжыць працу).

Пераход на фінансава найкарыснейшую рэнту пасля выпадку на працы, патрабуе прадстаўлення правідлова зробленага пратакола паслявыпадковай камісіі, якога ЗУС не мае права падважыць, і некаторых іншых дакументаў, а пасля вылячэння — атрымання адной з інвалідскіх груп. Усё астатняе ўладкоўваецца хутка.

Пры дазнанні калецтва па дарозе з дому па найбліжэйшаму напрамку на працу або наадварот неабходна прадставіць два пасведчанні сведкаў выпадку, якія разглядае ЗУС. Затым ён дапаўняе іх матэрыяламі міліцыі, хуткай дапамогі і толькі пасля атрымання інвалідскай групы вырашае, ці дазволіць на рэнту з прычыны выпадку. Пры адмове даюцца павучэнні, куды можна звярнуцца з просьбай аб дадатковым разгледжанні справы.

Апошняя форма рэнты — хваробавая, калі працаўнік пачне доўга хварэць, у выніку чаго вымушаны пакінуць працу. Трэба ў гэтым выпадку звярнуцца да ўстановы з прашэннем аказаць дапамогу ў скамплектаванні неабходных дакументаў для перадачы ў ЗУС. Пасля ўступнай ацэнкі дакументы будуць накіраваны ў інвалідскую камісію (КІЗ). Часта камісія і ўсе наступныя інстанцыі не прызнаюць інваліднасці, а лекар прадпрыемства не згаджаецца на далейшую працу. Працаўніку здаецца, што ён трапіў у безвыхадное становішча і пачынае пісаць скаргі да ўсіх устаноў. У такіх выпадках неабходна ведаць, што пастанова інвалідскай камісіі з'яўляецца канчатковай, а няправільна паступае лекар і ўстанова таму, што закладовы лекар павінен хворага лячыць, а калі няўпэўнены ў далейшай эфектыўнасці лячэння, то можа прысутнічаць на камісіі і абгрунтоўваць сваю думку. На жаль, на працягу апошніх трох год ніводзін лекар не прысутнічаў на пасяджэнні нашай камісіі. Найлепш, калі прадпрыемства перавядзе такога працаўніка на лягчэйшую працу, а праз паўгода ці год ізноў накіруе на камісію.

У апошнім тыпе рэнт можа выступіць інваліднасць, звязаная з прафесіянальнымі (завадовымі) хваробамі. Але гэтыя справы вядуцца добра і рэдка выклікаюць непаразуменні.

Ва ўсходняй частцы нашага ваяводства распаўсюджваецца своеасаблівы метад пераходу старэйшых сялян на рэнту пасля «адпрацавання» роўна пяці неабходных гадоў. Частцы гэта ўдаецца і праўна тут усё ў парадку. Рэнта прыслугоўвае тады, калі інваліднасць наступіла ў часе гэтай працы, або на працягу 18 месяцаў пасля яе заканчэння. А калі, напрыклад, раней працаўнік не меў вока і пасля пяцігадовай працы ізноў яго хвароба звязана толькі з бракам вока — рэнта не прыслугоўвае.

Небяспечна атрымліваць рэнту шляхам ашуканства, вось хаця б так: ты маеш, а я тваю цёшчу страхуем як гаспосі, а пасля пяці год яе працы ёсць рэнта. Цёшчы пасварыліся, ці пазайздросцілі ім суседкі, і справы трапілі ў ЗУС. Адтуль яны згодна з загадамі перадаюцца пракурору.

І ўрэшце — пенсіі, атрыманне якіх звязана з дасягненнем эмерытальных гадоў, як аднаго з галоўных умоў, і праблемамі доказу неабходнай колькасці год наемнай працы. Жыхары Беласточчыны не маюць навыкаў захоўвання дакументаў аб сваёй працы, рэдка робяць гэта таксама ўстановы. Вынікі такія, што звыш 60% будучых пенсіянераў клічуць сведкаў, якія б маглі пасведчыць гады іх працы. Сярод іх паказанняў бывае многа фальшывых, з даволі трагічнымі паслядоўнасцямі.

Грамадзяніну В. А. з Дуброўскага павету сябры пасведчылі, што ён ад 1921 года да 1939 г. працаваў настаўнікам у Грабенях. На гэтай падставе многа год атрымліваў пенсію. Доследы на месцы выявілі, што ў гэтай вёсцы тады не было зусім школы, а «настаўніка» ніхто не ведае. Справай занялася пракуратура.

Грамадзянін У. І. з Лазняў атрымліваў каля 15 год рэнту па інваліднасці (даводзіў, што інваліднасць атрымаў перад вайной у лесе). Пасля даносу аказалася, што выпадак здарыўся дома. Рэнту ўстрымалі, налічылі звыш 100 тыс. злотых да звароту, але паколькі такіх магчымасцей ён не меў, ЗУС забяспечыў усю яго маёмасць. Зараз дажываць трэба на чужым.

Выяўляюцца часта цэлыя ланцугі ўзаемных фальшывых сведчанняў. ЗУС заўсёды быў ліберальны, але ў адносінах да камбінатараў літасці не выказваў.

Ул. Юзвюк
намеснік дырэктара аддзела ЗУС у Беластоку

(Працяг са стар. 3)

Усе яны з Дубяжына

БГКТ у Дубяжыне, але працуе ён у Бельску і застаць яго ўдзень у вёсцы цяжка. Тады сказалі мне: «То ідзіце да Аляксандра Раманюка. Ён старшыня гуртка ЗМВ і вельмі актыўны хлапец. Спявае таксама ў новым дубяжынскім хоры». Але Олесь якраз паехаў у лес.

У адной прылюднай хаце мілыя людзі з глыбокай сардэчнасцю выслухалі пра мае пошукі і сказалі, каб ішла я ў хату па-суседску, таксама да Мікалая Раманюка, але сына Яфіма. «Ён ходзіць у хор і ўвогуле многа раскажа», — гаварылі.

На высокіх ступеньках, як у палац, увайшла я ў хату трэцяга Раманюка. Быў якраз у хаце. Застала яшчэ і сяброў — Сяргея Супронюка і Пятра Ігнацюка. А таксама жонку Мікалая і яго маці Аляксандру, а таксама суседку — старэйшую і малодшую. Потым зайшоў яшчэ адзін старэйшы сусед. І так пайшла размова.

ПРА ДУБЯЖЫНСКІ ХОР

Мяне цікавіў найбольш дубяжынскі хор, які нарадзіўся, а правільней адрадзіўся пару месяцаў таму назад і стаў адной з важнейшых грамадскіх спраў для вёскі. У часе нашай размовы ў Дубяжыне ў хаце Мікалая Раманюка не абыйшлося без успамінаў пра іншыя вялікія справы вёскі: напрыклад, пра іхнія грамадскія чыны (чынам пабудавалі святліцу, чынам пабудавалі школу), пра іхні сельскагаспадарчы гурток. Узгоднілі мы, што Мікалай Раманюк напіша аб гэтым сам у «Ніву» і ўвогуле варта сказаць, што такая цікавая і багатая падзеямі вёска павінна выбраць сабе пастаяннага карэспандэнта «Нівы».

А зараз вернемся да хору. На пачатку гэтага артыкула падала я запісаныя ад маіх размоўцаў прозвішчы дубяжынскіх харыстаў. Не ўсіх напэўна, бо хор усё яшчэ фарміруецца і прыходзяць новыя людзі ў яго. Але нават з нададзенага ўжо спіска відаць, што выкрышталізавалася тут вялікая і моцная група людзей, якая мае амбіцыю і падставы, каб стацца слаўным беларускім хорам.

Дзве трэці дубяжынскага хору — гэта мужчыны, нежанатыя і жанатыя. Вельмі прыемна было даведацца, што ўсе мае субяседнікі ў хаце Мікалая Раманюка на чале з ім самім спяваюць у хоры. Прыемна было сцвердзіць факт, што ўсе яны цэлым сэрцам аддадзены свайму новаму хору.

Вядзе дубяжынскі хор магістр інжынер Міхась Артышэвіч, які працуе ў Беластоку, а два разы ў тыдзень (у панядзелкі і суботы) едзе ў Дубяжын, навучае харыстаў. Людзі цэняць працу свайго дырыжора і вераць у яго здольнасці і ўпартасць, а таксама вераць у свае галасы.

У сувязі з перавагай мужчын у дубяжынскім хоры ідзе ў іх думка, каб зрабіць мужчынскі хор, а дзяўчаты выступалі б сола, у дуэтах і квартэтах. Думкі вартыя, каб крыкнуць ім брава! Калі ў Дубяжыне паўстане мужчынскі хор, дык гісторыя Беларускага таварыства занатуе яго як першы ў сваёй дзейнасці.

ЖЫВАЯ ТРАДЫЦЫЯ

Пачалося нанава! Але трэба ведаць, што Дубяжын мае ў харавым майстэрстве неблагія традыцыі. У другой палове 50-х гадоў існаваў тут вельмі добры мешаны хор, які выступаў у многіх мясцовасцях ваяводства. Слаўныя былі часы! З розных прычын распаўся той хор. Ды ці так да канца распаўся? Ніколі не загінула ахвота ў дубяжынскіх людзей да песні. І прывычка і ўнутраная патрэба спяваць штурхала іх да ўдзелу ў іншым хоры. Увесь той час, калі не было свайго хору, 9—11 чалавек з вёскі ўдзельнічала ў бельскім беларускім хоры, куды даязджалі на рэпетыцыі. Такім спосабам не спынялася крыніца песні ў Дубяжыне і не спынялася любоў да песні — прыгожай, сваёй, беларускай, якая найглыбей западае ў сэрцы тутэйшым людзям. «Файны песні вывучаем», — кажуць харысты. Як грымнуць згоднымі галасамі, то нават цесны пакой у прыватнай хаце раздаецца і звініць рэхам шматгалосым. Так кажуць у Дубяжыне.

На рэпетыцыі прыходзяць сем'ямі: сястра з сястрой, брат з сястрой, бацька з дачкой. Гэтыя здольныя галасістыя 30—35-годкі — харысты плануюць: «Хочам прыцягнуць у хор старэйшых жанчын, дасканалыя галасы, тых, што калісь у хоры нашым спявалі. І хочам выступіць першы раз у гонар 50-ай гадавіны СССР».

Вера Леўчук

АРМЯНСКАЯ САВЕЦКАЯ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ РЭСПУБЛІКА

Армянская ССР паўстала 29 лістапада 1920 г., у склад Закаўказскай СФСР увайшла 12 сакавіка 1922 г. Знаходзячыся ў Закаўказскай СФСР, увайшла ў Саюз ССР 30 снежня 1922 г. Пасля рэарганізацыі Закаўказскай СФСР увайшла 5 снежня 1936 г. у склад Саюза ССР. Тэрыторыя — 29,8 тысяч кв. км, насельніцтва — 2 мільёны 606 тысяч чалавек. Сталіца — Ерэван (818 тысяч жыхароў).

Паверхня рэспублікі — гэта маестатычныя горныя хрыбты і прыгожыя даліны з мноствам бурлівых рэк, рэчак і ручаёў. На паўночным беразе найбольшай ракі Аракс знаходзіцца пладародная Араратская раўніна, на якой жыве 45 прац. усяго насельніцтва рэспублікі. Шчыльнасць насельніцтва на гэтай раўніне дасягае 400 чалавек на 1 кв. км. Найвышэйшая вяршыня Арменіі — астуўшы вулкан Арагац (вышыня 4090 м), самае вялікае возера — Севан (плошча 1410 кв. км, найбольшая глыбіня 99 м) знаходзіцца на вышыні 1914 м над узроўнем мора. З яго выплывае рака Раздан, над якою цяпер узводзіцца найбольшая на Закаўказзі Разданская гідраэлектрастанцыя магутнасцю ў 1 мільён 200 тысяч кілават. Клімат кантынентальны, сухі.

Арменія багата карыснымі выкапнямі: медзь, малібдэн, поліметалы, золата, жалезная руда, алюмініевая і магнезіяльная сыравіна, будаўнічыя матэрыялы (асабліва мармур) і іншыя багацці. У рэспубліцы знаходзяцца каля 1000 крыніц з рознымі мінеральнымі водамі, сярод іх Арзні і Джэрмук маюць усесаюзнае значэнне.

У народнай гаспадарцы Армянскай ССР каля 80 прац. займае прамысловасць, яе найважнейшыя галіны: каляровая металургія, хімічная, электратэхнічная, абутковая, тэкстыльная, кансервавая прамысловасці і вытворчасць славутых армянскіх він і каньякоў. Звыш 150 розных вырабаў, якія выпускаюцца з удзелам прадпрыемстваў Арменіі, Савецкі Саюз экспартуе ў 70 краін свету.

Сельская гаспадарка Арменіі шматгалінная, хуткімі тэмпамі развіваецца ў ёй жывёлагадоўля і вырошчванне розных сельскагаспадарчых культур: пшаніцы, ячменю, бульбы, бавоўны, тытуню, вінаграду, садавіны (у тым ліку паўднёвых фруктаў), паўднёвая агародніна, развіта таксама шаўкаводства і пчалярства. Сельская гаспадарка рэспублікі развіваецца на аснове інтэнсіўнага будаўніцтва навадняльных сістэмаў.

Арменія — гэта краіна з багатымі старажытнымі культурнымі традыцыямі, армянскі алфавіт быў складзены каля 393 г. нашай эры. Цяпер у рэспубліцы дзейнічае Акадэмія навук, каля 115 навукова-даследчых устаноў і інстытутаў, 12 вышэйшых навучальных устаноў (52 тысячы студэнтаў), 63 сярэднія спецыяльныя школы, 1542 агульнаадукацыйныя школы розных відаў. У рэспубліцы працуе 14 прафесіянальных тэатраў, кінастудыя «Арменфільм» радыё, тэлебачанне, выходзіць 179 газет, часопісаў і іншых перыядычных выданняў. У Ерэване знаходзіцца славуты Матэнадаран — сховішча старажытных рукапісаў (звыш 11 тысяч манускрыптаў) і архіўных матэрыялаў (каля 100 тысяч дакументаў) на розных мовах Азіі і Еўропы. (мг)

ВЯЛІКІ КОНКУРС

Як цябе бачаць, так цябе пішуць

ВЕСНАВАЯ МОДА

У Парыжы найбольш вядомыя мадэльеры запрапанавалі наймаднейшыя, паводле іх думкі, мадэлі. Як жа будзем апранацца надыходзячай вясною?

Нічога ў прыродзе не гіне, усё паўтараецца: ізноў строгія блузкі, курткі, спартыўныя сукенкі, а гэтыя ж мадэлі сёння не новыя, многія памятаюць, што былі яны модныя яшчэ перад вайной. Зварот да іх тлумачыцца не бракам уяўлення ў мадэльераў і нават не тым, што жанчыны змучыліся ад бясконцых навінак, а проста гэтыя мадэлі ўдалыя. Дык навошта ж назаўсёды адмаўляцца ад іх?

Але кожная мода, хаця найчасцей і паўтараецца, усё ж нясе ў сабе нейкія элементы новага. А вось, напрыклад, куртачкі. Сёння яны ўпрыгожваюцца рознымі зборкамі, робіцца даўжэйшыя, часамі ў таліі ў гэтых куртках зацягнута гумка. Такія курткі носяць са штанамі, з плісаванымі спадніцамі, з шортамі. Курткі цяпер модныя, як ніколі. Іх будуць шыць нават з ядвабных матэрыялаў.

Сярод навінак — прыгожыя плісаваныя спадніцы-клёш. Але лепш іх насіць у дваццаць год. Больш спакойныя гэта так званыя сялянскія спадніцы, з мноствам зборак. Да іх носяць таксама шырокія блузкі з тонкай баваўнянай тканіны, а можа нават быць трыкатажная кашулька.

Розныя трыкатажныя і вязаныя рэчы наогул вельмі характэрныя для «тэніснага стылю», які будзе найбольш модны ў 1973 годзе. Белы колер тут зазвычай спалучаецца з блакітным, чырвоным, жоўтым ці цёмнасінім. Найчасцей выступаюць палоскі.

Вельмі модныя доўгія і кароткія зашпіляныя камізэлькі. Іх носяць з плісаванымі сукенкамі ці спадніцамі, а таксама са штанамі.

Вельмі модныя белыя доўгія штаны. Аднак форма іх цяпер крыху іншая. Сёлетняй вясной яны будуць даволі шырокія і прамыя, а часамі нават з фальбанкамі, быццам піжамныя (вядома для вельмі маладых).

Сяброўка.

ЗА ВОЛЮ НАРОДАЎ-БРАТОЎ

Размова ў ваенкамаце была кароткай. 20-гадовы юнак з вёскі Моцевічы, па нацыянальнасці паляк, Антон Вершыловіч згадзіўся ісці на службу ў адраджаемае Войска Польскае.

— Вораг у нас агульны — гітлераўскі акупант, — заявіў малады селянін афіцэрам. — Агульнымі сіламі хутчэй даб'ем фашыстаў.

Пасля нядоўгай навукі ў вучэбным падраздзяленні Антон апынуўся ў дзейнічаючай арміі. Польскія салдаты ваявалі поруч з чырвонаармейцамі Першага Украінскага фронту. І першыя, і другія ўпэўнена грамілі нямецкіх злыдняў. У цяжкіх выпадках байцы брацкіх армій прыходзілі на ўзаемную выручку.

Так было і ў той красавіцкі дзень 1945 года. Шалёна абараняліся фрыцы на подступах да Нісы. Батарэя саракапятак 28-га пяхотнага палка другой арміі Войска Польскага прыкрывала наступаючых байцоў. Жаўнеры ў канфедэратках, ахвяруючы жыццём, вызвалялі ад акупанта знявечаную зямлю. Антон толькі паспяваў падаваць да гарматы снарады. Самааддана змагаліся і іншыя артылерысты. І вось абарона праціўніка прарвана. А. Вершыловіч разам з баявымі сябрамі Саевічам і Кірэняй рухаюцца на захад паўз замоўклыя нямецкія дзоты. «Толькі наперад!» — думаюць байцы. А неўзабаве гарматны разлік уступае ў новы жорсткі бой.

За Нісай пачаліся зноў псіхічныя контратакі гітлераўскіх вояк. Ашалелыя фашысты насядалі на польскіх салдат. Вось загінуў камандзір гарматы Саевіч. Антон разам з Крывеняй дапамагаюць адбівацца ад ворага пехацінцам. Адна контратака, як хвалі прыбою, змяняецца другой. І ў гэты момант вельмі дарэчы падаспела дапамога чырвонаармейцаў. Савецкія танкі выклікаюць паніку ў немцаў, і тыя спрабуюць выратавацца бегствам.

Шмат цяжкіх перапляценяў зведаў на вайне Антон Вершыловіч. Глядзеў не раз смерці ў вочы ў час баёў на Дрэздэнскім напрамку, у дні вызвалення Чэхаславакіі. І ўсюды баец адчуваў свой высокі абавязак, і ўсюды наглядаў баявую садружнасць брацкіх армій. Дарэчы, батарэю, у якой служыў Антон, памагаў арганізаваць рускі чалавек Іван Громаў, ленінградзец. Затым лейтэнант служыў у Войску Польскім у якасці камандзіра ўзводу. Пра агульнасць мэты салдат Г. Жукава, І. Конева, М. Роля-Жымерскага вельмі пераканаўча гаварылі лозунгі «За нашу і вашу вольнасць!», напісаныя на рускай і польскай мовах на баявых машынах. Гэтыя зразумелыя ўсім словы выхоўвалі байцоў-вызваліцеляў у духу ўзаемавыручкі і інтэрнацыяналізму.

Дні неспакою, дні пастаяннай рызыкі не скончыліся для А. Вершыловіча і пасля разгрому германскага фашызму. Праз некаторы час вайсковая часць, у якой служыў Антон, была перакінута ў Жэшоўскае ваяводства. Там супраць новай, сацыялістычнай Польшчы выступалі банды. Зноў баі, часам не менш цяжкія і небяспечныя, чым на фронце, адбываліся пад Пшэмыслем, Берчай і ў іншых мясцінах.

Мінула чвэрць стагоддзя, як былы воін Войска Польскага А. Вершыловіч вярнуўся ў родныя Моцевічы да мірнай працы. Зараз ён салдат запасу Савецкай Арміі. Ветэран з'яўляецца калгаснікам калгаса «Новы Нёман». Дачка Сёлета выйшла замуж, жыве ў Гродна, а малодшы сын вучыцца ў сёмым класе.

У дні свят удзельнік мінулай вайны апранае пінжак з баявымі ўзнагародамі. І побач з польскімі медалямі «Заслужаны на полі славы», «Перамогі І Свабоды», «За Одэр, Нісу, Балтык» і «Знакам Грунвальда» золатам ззяюць савецкія і юбілейныя медалі «20 год перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 г.г.» і «50 год Узброеных Сіл СССР». Іх Антон Вершыловіч, селянін і салдат, заслужыў сваёю мужнасцю і адвагай.

А. Жалкоўскі

Альтэнкірх з Будэрам напакавалі рукзакі харчам і боепрыпасамі і старанна замаскіравалі ўсё, што з сабою не бралі, мохам і яловымі галінамі. Наеліся даадвалу, знішчылі сляды сваёй стаянкі. Тады пабудзілі Мартынава, надзелі на плечы рукзакі і пакрочылі на паўночны ўсход у напрамку да мяркуемага размяшчэння групы падпалкоўніка Грэльхамера.

Ноч была цёмная, бязветраная, не вельмі цёмная. Размаўлялі толькі ў самых неабходных выпадках — калі трэба было выбраць правільны напрамак альбо рашыць, якая дарога хутчэй прывядзе іх да таго ці іншага месца. Яны не дазвалялі сабе нават самага малога адпачынку, таму, што летнія ночы кароткія. Адзін раз, перш чым перайсці шасейную дарогу, яны прытаіліся, прапусцілі грузавік, потым легкавую аўтамашыну. Альтэнкірху так і карцела ўзяць на мушку свайго аўтамата легкавушку, — яна, як і грузавік, ехала з ярка запаленымі фарамі, быццам для яе не існавала ніякай небяспекі, — і адной чаргой скасіць шафёра і пасажыра. Ён уявіў сабе, як машына скатваецца ў кювет і перакульваецца, ён падпальвае яе, і ў неба ўзнімаецца высокае полымя, якое ўсім, на многа кіламетраў навокал, паказвае, што фашысты вярнуліся назад з помстай. Але Альтэнкірх разумеў, што такі ўчынак можа сарваць выкананне атрыманага задання, і абмежаваўся тым, што сказаў Будэру:

— Вось бы яны здзівіліся такой неспадзеўцы!

Усе трое перабеглі цераз шашу і зноў пачалі прабірацца наперад. У гэтым раёне мясцовасць, відаць, была, густанаселеная, не так, як там, дзе яны спусціліся на парашутах. На панадворках брахалі сабакі. Давялося абысці бокам спачатку адну вёску, потым другую. Неяк яны так блізка падышлі да хат, што пачулі нават галасы сялян.

Пасля поўначы дарогу ім раптам перагарадзіла рэчка. Яны пайшлі ўброд, падняўшы над галавой свае рукзакі і зброю. Калі перабраліся на процілеглы бераг, Альтэнкірх сказаў:

— Засталося каля шасці кіламетраў.

Але той ночы іх адолець ім не ўдалося. Зарослая чаротам багна прымусіла пайсці кружным шляхам, а потым, раней, чым яны разлічвалі, гарызонт пачаў святлець — стала брацца на досвітак. Усе трое залезлі ў густы сасоннік. Будэр падахвоціўся вартаваць. Альтэнкірх і Мартынаў заснулі. Гэтак — дзяжурачы, падсілкоўваючыся і сплючы — яны прабавілі дзень.

— Няважна, што мінулай ноччу мы не дабраліся да таго ўзлесся, — сказаў Альтэнкірх пад вечар, калі ўсе трое ўжо выспаліся. — Обер-лейтэнант Вайтхазе прыйдзе туды толькі наступнай ноччу. А да таго часу і мы там будзем.

— Сам не ведаю чаму, — прамовіў Будэр, — але ўсё гэта мне здаецца нейкім дзіўным. Ноччу і сёння ўдзень я ўсё думаў і думаў пра тое, што нам расказаў Мартынаў. Селянін нічога не ведаў. Вас не ўразіла тое, што машыны ішлі, не маскіруючы фар? Гэтак не робяць, калі паблізу стаіць тысяча пяцьсот салдат і афіцэраў праціўніка. Здаецца, тут нешта не так.

— Заўтра ноччу мы сустрэнемся з Вайтхазе, і ўсё стане на месца, — сказаў Альтэнкірх. — Калі ж яго там не будзе, мы пачакаем адзін-два тыдні, і, калі ўжо тады ён не прыдзе, значыць, група Грэльхамера знішчана, і нас чакае такое ж прыемнае падарожжа, што і Кноблаха, — прабірацца цэлыя чатырыста-пяцьсот кіламетраў на захад.

Калі апусціўся прыцемак, яны зноў ускінулі на плечы свае ношы і пайшлі далей на поўнач. Альтэнкірх трыумфаваў, калі праз некалькі соцень метраў яны натрапілі на дарогу і пайшлі па ёй. — значыць, ён правільна вызначыў пункт прызямлення. Неўзабаве яны знайшлі і мост цераз глыбокі роў, які быў адзначаны на карце.

— Ну, хлопцы, — сказаў ён радасна, — праз гадзіну будзе той ускраек.

— Але ці будзе там Вайтхазе, — прабурчаў Будэр.

— Прыкусіце язык, — азваўся Альтэнкірх.

Пайшлі далей. Альтэнкірх трымаў у руцэ компас, Будэр лічыў крокі. Калі ён хацеў ужо абвясціць, што яны прайшлі лішні кіламетр, перад імі раптам выплылі чорныя цені дрэў.

— Вось ён, той ускраек, — прашаптаў Будэр.

Пачалі напаўголаса гукаць, і, нарэшце, апынуліся пад высокімі стройнымі соснамі. Зямля пад імі была сухая, але навокал зусім не было хмызняку.

— Не вельмі ўдалае месца для спаткання, — шаптам заўважыў Альтэнкірх.

Было крыху за поўнач. Вырашылі паглыбіцца ў лес на сто-дзвесце метраў. Адтуль а трэцяй гадзіне ночы хто-небудзь з іх пойдзе на край лесу. Вобмакам пайшлі ў гушчар і ляглі на зямлю. Мартынаў спытаў дазволу паспаць.

ТРЫБУНА чытачоў

НАВАГОДНЯЯ ЁЛКА

20 студзеня гэтага года ў Бельскім беларускім ліцэі ад самага ранку было відаць, што гэты дзень з'яўляецца ўрачыстым днём. Аб гэтым сведчылі скромна, але прыгожа прыбраныя кабінеты. Урокі прайшлі нармальна па плану, але ў 16 гадзін у прыбранай гімнастычнай зале наладжваў свае інструменты адзін з найлепшых ансамбляў бельскага павету «Рэлякс».

Навагодняя ёлка была падрыхтавана вельмі цікава. На яе прыбыла моладзь ліцэя і настаўнікі. Пасля кароткіх танцаў прысутныя былі запрошаны на скромны пачастунак, падрыхтаваны бацькоўскім камітэтам. У гэты час вучні і настаўнікі — госці склалі сабе ўзаемна шчырыя і сардэчныя пажаданні ўсяго найлепшага і ўручылі памяткі. Далейшым пунктам праграмы быў конкурс, а потым забава.

Асабліва цікавым быў конкурс, у якім паказалі свае таленты многія выканаўцы песень, скетчаў, маналогаў і г.д. З найбольш цікавай праграмай у конкурсе выступілі вучні кл. IIа, яны і занялі першае месца. Таксама свае здольнасці паказалі хлопцы з кл. IVц (другое месца) і кл. IVб і Iа (трэцяе месца).

Усе вельмі прыемна і весела правялі суботні вечар у асяроддзі сваіх сяброў.

Прозвішча і адрас вядомы рэдакцыі.

У БЕЛАРУСКІМ ЛІЦЭІ...

...У Гайнаўцы вучыцца найбольш вясковай моладзі. Усіх ліцэістаў больш трохсот. Усе яны з'яўляюцца падпісчыкамі «Нівы», а таксама ўсе купілі беларускі каляндар на 1973 год. Навучанне беларускай мовы стаіць тут на высокім узроўні. Вялікая ў тым заслуга настаўнікаў, якія вучаць роднай мове. Паколькі вучыцца тут моладзь з многіх гайнаўскіх вёсак, яна вымушана штодзень даязджаць у школу. Гайнаўскі беларускі ліцэй не мае інтэрната. Таму для гэтай моладзі ў першую чаргу арганізавана харчаванне. Аб тэрміновай дастаўцы цёплай стравы ў школу, якую яна атрымоўвае з рэстарана «Гайнавянка», клапоціцца настаўніца Параскева Рушук.

У ліцэі актыўна працуе гурток ЗМВ, апекуном якога ад імя педсавета з'яўляецца настаўнік Б. Петручук. Гурток вядзе шырокую культурна-асветную дзейнасць. Лепшыя вучні, члены ЗМВ, арганізавалі сяброўскую дапамогу сваім адстаючым у вучобе калегам. Нядаўна ў ліцэі была арганізавана навагодняя ёлка. Моладзь з беларускага ліцэя запрасіла да сябе вучняў з іншых гайнаўскіх школ. Былі шматлікія конкурсы. Усе весела і прыемна бавіліся.

Міхась Цялушэцкі,
вуч. кл. IV б беларускага ліцэя ў Гайнаўцы

Ці Вы ўжо выпісалі „Ніву"?

АСОЎСКАЯ МАЛАЧАРНЯ

У вёсцы Асоўка Гайнаўскага павету ёсць малачарня, якой кіруе Тамара Іванюк. Тут можна заўсёды купіць масла і тварог, а таксама сыр.

Гаспадары спакойна могуць прывезці сваё малако, а дамоў вяртаюцца з гатовымі прадуктамі. Заплата за пабраны тавар адлічаецца, калі прыходзіць час разлічэння за малако. Гэта аблягчае жыццё нашым вясковым гаспадыням.

Р. Ч.

Дарагое «Сэрцайка»!

Часта я чытаю твае парады і яны мне вельмі падабаюцца. Многім ты раіш у клопатах, таму і я пастанавіла да цябе напісаць і прасіць парады. Мне 19 год. Жыву я на вёсцы, але працую ў горадзе. На працу езджу аўтобусам. Гэтым аўтобусам ездзіць шмат моладзі. Я ўжо з імі пазнаёмілася. Але адзін хлапец мне вельмі падабаецца — Рысек ён завецца. Працуе ў гэтым жа горадзе, недалёка ад прадпрыемства, на якім я працую. Мы часта з ім ідзем да аўтобуса. Ён прыстойны, прыгожы, культурны. Знаемся мы ўжо больш як паўгода. Рысек прыязджае да мяне на вёску. Бацькам таксама ён падабаецца. Гаварыў, што мяне кахае. Прапануе, каб выйшла за яго замуж, бо ён ужо не малады і кажа, што пара ўжо жаніцца. Я б ахвотна згадзілася, але ён намнога за мяне старэйшы. І таму, хаця я яго кахаю, не даю яму пакуль што адказу, а пры кожнай такой гутарцы стараюся змяніць тэму размовы. На мяне звяртае ўвагу таксама іншы хлопец — Пеця з нашага прадпрыемства. Ён таксама нябрыдкі. Часта спатыкаемся з ім у часе працы. Гаварыў, што падабаюся я яму. Але я яго не кахаю і спатыкацца з ім таксама не маю ахвоты. Ён за мяне старэйшы толькі на год. Аднак мне лепш падабаецца Рысек. Не ведаю, якога з іх выбраць. Падкажы, «Сэрцайка»!

Раіса
з Гайнаўшчыны

Раіса! Ты яшчэ маладая і з замужаствам не спяшайся, пакуль не ўпэўнішся сама ў сваіх пачуццях. Па-мойму, з Пецем дык справа ясная. Ён табе не падабаецца, не маеш ахвоты з ім спатыкацца, дык няма чаго і гаварыць аб замужастве. Калі Рыська кахаеш сапраўды, дык, па-мойму, гады тут не павінны быць перашкодай. Каханне — падстава сямейнага шчасця. Калі аднак маеш сумненні — пачакай. Час — найлепшы дарадчык.

Сэрцайка

ВЕРУ

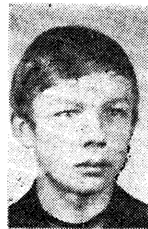
Калі ўбачу кветкі ў далонях —
Веру, што жыве радасць.
Калі пачую песню салаўіну —
Веру, што жывуць песні.
Калі ўбачу смех на сябра твары —
Веру, што квітнее смех,
Калі гляну на фатаграфію маці —
Веру — яна памерла;
Мая маці, мая найдаражэйшая.
Веру — радасць, песні, смех
Адыйшлі ў далячынь.

Георгій Баена,
Бельскі беларускі ліцэй.

ПЫТАННЕ: Мы з жонкай паводле новага закону 26.X.1971 года атрымалі акты ўласнасці на зямлю: я па сваім бацьку, а жонка па сваіх бацьках. На гэтай падставе выдзелілі нам дзве паасобныя калоніі. Ці адзін муж, або жонка мае права прадаць сваю гаспадарку без згоды другога? Ці гэтыя дзве паасобныя гаспадаркі можна лічыць за адну супольную без згоды супругаў?

АДКАЗ: У асноўным маёмасць якую набываюць муж або жонка ў часе супольнага жыцця, з'яўляецца супольнай уласнасцю. Аднак гэта не адносіцца да маёмасці, набытай у якасці спадчыны. Спадчына з'яўляецца асабістай уласнасцю таго, хто яе атрымаў, і мае ён права распараджацца гэтай маёмасцю без згоды другога з супругаў. Калі муж меў маёмасць па сваіх бацьках, а жонка па сваіх, то кожны з іх быў выключным уладальнікам сваёй спадчыны, а пастанова адміністрацыйнай улады з'яўляецца толькі дакументам, які гэты стан пацвярджае. Таму і муж і жонка могуць сваю гаспадарку, якую атрымалі ў спадчыне, прадаць без згоды другога. Аднак паколькі муж і жонка складаюць адну сям'ю — дзяржава можа для падатковых мэтаў лічыць абедзве гаспадаркі за адну.

АКТЫВІСТ БГКТ

Янка Максімюк з вёскі Малочкі Бельскага павету актыўна працуе ў БГКТ, асабліва выдзяляецца ў арганізаванні культурна-асветных вечарынак, такіх, як «Коласаўскі вечар», «50 год СССР» і распаўсюджванні ў сваім асяроддзі «Нівы».

Я. з М.

ПРЫГОЖА

Добрую справу зрабіла падставовая школа ў Таналянах, купляючы 17 пар ботаў з канькамі. Настаўнік фізкультуры Станіслаў Гаеўскі электрыфікаваў мясцовы луг і зрабіў там каток. Моладзь тут з прыемнасцю катаецца. Вечарам гэта выглядае так прыгожа, што нават спыняюцца аўтобусы, каб пасажыры маглі палюбавацца цудоўным катком. Хто ведае, можа з гульні, што адбываецца на гэтым катку вырасце ў будучыні добрая дружына хакеістаў.

Мікола Краўчук, Патока

— Калі ласка, — сказаў Альтэнкірх. «У гэтага хлопца нервы з жалеза», — узлаваўся ён.

Будэр і Альтэнкірх не маглі ні на момант заплюшчыць вочы. Яны сядзелі на кукішках, прыхіліўшыся спінамі да дрэў, з аўтаматамі на каленях. Час ад часу Альтэнкірх пазіраў на цыферблат свайго наручнага гадзінніка — мінутная стрэлка паволі паўзла наперад — палова другой, без чвэрці дзве, чвэрць трэцяй. Нарэшце, Альтэнкірх пачаў трывожыцца і цэлыя тры-чатыры мінуты не адрываў вачэй ад гадзінніка. «Будзь гаспадаром сваіх нерваў, — угаварваў ён сам сябе. — Ты паводзіш сябе так, быццам абавязкова гэтай ноччу павінен сустрэцца з Вайтхазе. А ён можа прыйдзе толькі праз чатыры дні ці нават праз тыдзень. Ніхто не ведае, што яго можа затрымаць. Магчыма, у гэты момант ён пераструэльваецца з рускімі. Не дазваляй, каб табе перадалася нервознасць Будэра. Ён думае, што ў яго больш тонкі нюх, таму што быў у сталінградскім катле і ледзь выкарабкаўся адтуль, у апошні момант выбраўся з чаркаскага катла і носіць цяпер залатую пражку. Ты зноў зірнеш на гадзіннік толькі тады, калі стрэлка дабярэцца да без чвэрці тры і ні на мінуту раней».

Паступова Альтэнкірху ўдалося авалодаць сваімі нервамі. Калі ён зноў глянуў на гадзіннік, стрэлкі паказвалі без дзесяці тры. Тады пабудзілі Мартынава і загадалі яму заставацца на месцы — ляжаць і не рухацца.

— У мяне няма ніякага жадання, — прашаптаў Альтэнкірх, — бачыць, як Вайтхазе вас прыстрэліць.

Альтэнкірх з Будэрам крадком падаліся да ўскрайку лесу. Калі праз дрэвы пачало прабівацца слабое святло, яны ляглі на зямлю.

Не прайшло і дзесяці мінут, як сярод дрэў выплыла нейкая постаць. Яна рухалася паволі і бязгучна.

— Гэта чалавек, — прашаптаў Будэр, крыху прыўзняў плечы і павярнуў галаву ў той бок. Альтэнкірх разгледзеў на твары Будэра радасную ўсмешку. Тады ён прыўзняў галаву і крыкнуў:

— Гэй!

Постаць імгненна знікла.

— Ён нам не давярае, — ціха сказаў Будэр. — Апусціце галаву, а то яшчэ падстрэліць.

— Глупства, — адказаў Альтэнкірх, але зноў прыціснуўся да зямлі. Потым крыкнуў: — Мы шукаем вас!

Адказам была цішыня. Абодвух апанавала трывога, і амаль адначасова яны выставілі наперад аўтаматы.

— Мы вас шукаем! — зноў крыкнуў Альтэнкірх. — Вы ад Грэльхамера?

— Падніміцеся, — пачуўся нечы голас за іх спіной.

Яны спалохана азірнуліся і ўбачылі ззаду сябе чалавека. Ён сказаў:

— Маё прозвішча Вайтхазе.

(Працяг будзе)

«Назіральнік». Дарагі сябра, з увагай і хваляваннем прачыталі мы ваша пісьмо. Нічога іншага не прагнем, як заслужыць такую ацэнку (якую вы нам споставілі) і ў іншых чытачоў. Непаразуменні аднак бываюць і ў найлепшай сям'і. Адно трэба паставіць ясна: журналіст — не святы, часта яго інфармацыя залежыць ад тых людзей, у якіх ён яе даставаў. А калі б не было інфарматараў, кожны з іх глядзіць на тую самую справу па-іншаму. Таму, калі вы не згаджаецеся з нейкай нашай ацэнкай таго ці іншага, вядомага вам факту, пішыце ў рэдакцыю, не згаджайцеся з аўтарам, такія пісьмы будзем публікаваць. Журналісты за гэта не пагневаюцца. Нам зусім не залежыць, каб свае публікацыі афарбоўваць у той ці іншы колер. Імкнемся пісаць аб жыцці так, як яго бачым. Ліст ваш не публікуем толькі таму, што ён ананімны. Адказваем вам, бо ўбачылі добрага свайго сябра і хацелі б, каб ён выйшаў з-за шырмы «назіральніка» і стаў нашым актыўным карэспандэнтам (у вас на гэта ёсць добрыя задаткі).

Мар'я Семянюк, Бельск. Мы ўжо хваляваліся за вас, але дасланыя вершы сведчаць, што творчы агонь не гасне. Зразумела, надрукуем.

Янка Здоўскі. Да друку выбралі першы верш пра зіму.

Аляксандр Кавальскі, Бельск. Пастараемся нешта з вашых «партызанскіх» вершаў выкраіць у «Парнасік». Раім аднак паспрабаваць сваіх сіл у тэмах добра вам вядомых, якія вы непасрэдна перажылі.

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі
„Zwiadowca" (radz.), 20—21. „Gniewna podróż" (bułg.), 22—23. „Zaproszona" (franc.), 24—25.

Нараўка
„Przez pustynię" (meksyk.), „Szerokiej drogi kochanie" (polski), 21—25.

Нарва
„Pamiętnik szalonej gospodyni" (USA), „Bitwa o Kozi Dwór" (polski), 21—25.

Чыжы
„Gangsterzy i filantropi" (polski), „Ostatnia gra Karina" (radz.) 21—25.

Дубічы Царкоўныя
„Oficerowie" (radz.), „Umrzeć z miłości" (franc.), 21—25.

Арэшкава
„Seksolatki" (polski), „Sami na wyspie" (jugosł.), 21—25.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Kupujemy wóz strażacki" (NRD), „Testament Agi" (węgier.), 21—25.

Орля
„Życie rodzinne" (polski) „Bajka o zmarnowanym czasie" (radz) 21—25.

Райск
„Agent Nr 1" (polski), „Jaskółki" (węgier.), 21—25.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Niech bestia zdycha", (franc.), 20—21, „Dziewczyna z walizką", (włoski), 22—23, „Kajtek i nowy braciszek" (węgier), 24—25.

Шудзялава
„24 godziny życia kobiety" (franc.), „Kajtek i siedmiogłowy smok" (węgier.) 21—25.

Янаў
„Ballada o Bable u Hogueu" (USA), 23—25.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц
„Sól ziemi czarnej" (polski), 20—21, „Poszukiwanie" (hiszp.), 22—23, „Zaraza" (polski). 24—25.

Мельнік
„Nie smuć się" (radz), 20—21, „Doczekać zmroku" (USA), 22—23, „Trzej świadkowie" (czeski), 24—25.

Мілейчыцы
„Początek nowego świata" (rum). 20—21, „Cierpienia młodego Bahaczka" (czeski), 22—23, „Komedia pomyłek" (polski), 24—25.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
Niech bestia zdycha" franc.), „Znicz olimpijski" (polski), 23—25.

Новы Двор
„Przez pustynię" (meks.), 23—25.

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch", Warszawa, ul. Wronia 23.

BZGraf. Nakład 7.592 K-1

З армянскага гумару

ЦУДАДЗЕЙНЫ ТЭЛЕФОН

Жыў-быў чалавек, якога звалі Каро. І была ў яго жонка, якую звалі Маро. Не трэба было б ні есці, ні піць, а толькі глядзець на Маро і любавацца ёю. Вось аднойчы сядзіць Каро, глядзіць на сваю Маро і думае аб сваім будучым наследніку, а Маро яму кажа:

— Няма чаго без толку глядзець на мяне, хутчэй знайдзі машыну і вязі мяне ў радзільны дом.

Каро, не памятаючы сябе ад радасці, бяжыць выклікаць машыну «Хуткай дапамогі». Бяжыць, бяжыць, дабягае да вестыбюля цэнтральнай пошты і бачыць: пяць тэлефонаў выстраіліся ў рад. Падбягае да першага тэлефона, кідае ў дзірачку манетку, бярэ трубку, набірае нумар і крычыць «алё». Ад яго голасу дрыжаць сцены будынка пошты, але тэлефон не адгукаецца. Бяжыць Каро да другога тэлефона — тое ж самае. З трэцяга тэлефона чуецца нейчы голас:

— Ну, гаварыце ж, я слухаю.

— Гавару, гавару, слухайце, гавару, — крычыць Каро, але яго голас не даходзіць да слуху дзяўчыны ў тэлефоне на другім канцы провада, і яна кладзе трубку.

Каро бяжыць у магазін насупраць і тут жа на 20 капеек крычыць «алё!» у тэлефонную трубку аўтамата.

Так перабягаючы ад тэлефона да тэлефона, Каро і сам не заўважыў, колькі часу прайшло. І раптам, о! Па адным з тэлефонаў усё ж удаецца пазваніць.

— Скажыце сваёй жонцы, няхай крышачку пацерпіць, хутка мы прыедзем, — адказала «Хуткая дапамога».

Радасны Каро прыбягае дадому. І што ён бачыць? Нейкі прыгожы хлопчык сядзіць на канапцы...

Аказваецца, суседзі бачылі, што Каро пайшоў і не вяртаецца, знайшлі таксі і завезлі Маро ў радзільны дом. Тут Маро нарадзіла хлопчыка і дала яму імя Саро. Хлопчык, што сядзеў на канапцы, і быў гэты самы Саро.

Бацька і сын кінуліся ў абдымкі адзін да аднаго.

Калі іншыя дзеці растуць па гадах, то Саро рос па месяцах. Хутка ён скончыў сярэднюю школу і аднойчы без старонняй дапамогі паступіў у інстытут (у казцы такое можа здарыцца).

У інстытуце ён сустрэў адну прыгожую дзяўчыну, якую звалі Заро. Саро закахаўся ў яе, ажаніўся і прывёў Заро да сябе ў хату.

Ці многа часу прайшло, ці мала — неяк Заро гаворыць Саро:

— Хутчэй вязі мяне ў радзільны дом...

Саро выбягае з дому, каб паклікаць машыну, і бачыць машына «Хуткай дапамогі» стаіць каля дзвярэй. Жанчына ў белым халаце высоўвае галаву з машыны і пытаецца:

— Выклікалі «Хуткую дапамогу?»

— Не, — гаворыць Саро, — не выклікаў. Во толькі цяпер спяшаюся выклікаць.

Машына сабралася павярнуць назад, але Каро сказаў:

— Сястрычка, гэта я для сваёй жонкі выклікаў, але вы так запазніліся, што цяпер ужо спатрэбіліся маёй нявестцы.

— Жонка ці нявестка — нам усё роўна, — сказала жанчына ў белым халаце, пасадзіла Заро ў машыну і павезла ў радзільны дом...

Г. Стамбалцян

— Замест біфштэксаў вы мне падалі анучу, ды яшчэ халодную.

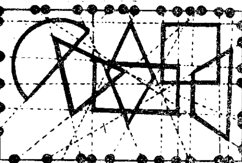
НІЎКА

Галаваломка

Фігура складзена з 40 аднолькавых палачак і ўяўляе пэўны лік квадратаў. Зніміце з аддзельных месц фігуры 9 палачак, каб рэшта не стварала ніводнага квадрата.

Адказ на заданне з папярэдняга нумара:

Тэхніка для ўсіх!

ДАЙШЛО

— Паслухай, Міша! Па тэлебачанні гаварылі, што нікаціну з аднаго пачка цыгарэт дастаткова, каб забіць каня.

— Ты добра зрабіла, што папярэдзіла мяне, Марыя. Калі я ўбачу, што мой конь курыць, ён будзе мець справу са мной.

МІНІБАЙКІ

НЕКРАЛОГ

Мядзведзь сеў на вожыка і моцна ўкалоўся. Але сердаваць не стаў. Наадварот, нават сказаў: «За што я заўсёды любіў нябожчыка... за вострую крыху знізу!»

ПА ДЗЕЛАВЫХ ПРЫКМЕТАХ

Прыслалі курам пеўня... Маральнае разлажэнне. Замянілі мядузай — няма курант.

Мараль — трэба падбіраць кадры па дзелавых прыкметах.

М. Азаў, У. Ціхвінскі

У ТЭАТРЫ

Малады таленавіты артыст дэбютаваў у п'есе Мальера. Пасля прадстаўлення да яго падыйшоў старэйшы калега і сказаў:

— Калі б Мальер мог бачыць вас сёння ўвечары, ён, напэўна перавярнуўся б у труне.

— Тады ён прыняў бы нармальнае становішча, таму што ўчора вечарам выступалі вы, — спакойна адказаў малады артыст.

— Ніхто не перашкаджае нашай размове, мілая.

З АРМЯНСКАГА НАРОДНАГА ГУМАРУ

■ Мыш спыталі, чаму яна такая маленькая. «Кошкі баюся», — адказала мыш.

■ Вярблюда спыталі, чаму ў яго шыя крывая. «А што ў мяне роўнае?» — адказаў вярблюд.

■ Жабу спыталі, чаму яна квакае. «Голас у мяне такі», — адказала жаба.

■ Рыбу спыталі, што новага ў моры. «Новага шмат, ды рот мой повен вады», — адказала рыба.

■ Варону спыталі, што самае прыгожае. «Маё птушаня», — адказала варона.

■ Сядзіць сабака пад сталом і дзівіцца: «Вось які ад мяне цень».

■ Стаіць певень на страсе і дзівіцца: «Як гэта мяне хата трымае».

■ Сказала рыба суседцы: «Слухай, пасунься», «Куды сунуцца, — адказала суседка, — абедзве мы на патэльні».

■ «Вось схаплю цябе за бараду і пачну цягаць па свеце», — сказаў адзін. «Дурань, дык і ты ж са мною будзеш», — адказаў другі.

■ Скардзілася дрэва на сякеру. «А з чаго ў мяне тапарышча?» — адказала сякера.

■ Павучалі ваўка, а ён: «Хутчэй, авечкі ідуць».

■ Паклікалі асла на вяселле, а ён: «Відаць, няма каму ваду цягаць».

■ Віншавала ліса курыцу, а яна: «Дзякуй, толькі адыйдзі ад куранят».

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Раісы Лісоўскай з Гарадка змяшчаем папулярную савецкую песню

ТЁМНАЯ НОЧЬ

Тёмная ночь, только пули свистят по степи,
Только ветер гудит в проводах, тускло звезды мерцают...
В темную ночь ты, любимая, знаю, не спишь,
И у детской кроватки тайком ты слезу утираешь.

Как я люблю глубину твоих ласковых глаз,
Как я хочу к ним прижаться сейчас губами...
Тёмная ночь разделяет, любимая, нас.
И тревожная черная степь пролегла между нами.

Верю в тебя, в дорогую подругу мою,
Эта вера от пули меня тёмной ночью хранила.
Радостно мне, я спокоен в смертельном бою,
Знаю, встретишь с любовью меня, что б со мной ни случилось.

Смерть не страшна, с ней не раз мы встречались в степи,
Вот и теперь надо мною она кружится...
Ты меня ждешь и у детской кроватки не спишь,
И поэтому, знаю, со мной ничего не случится!

ЯК СПРАВЫ?

— Ну, як цяпер справы ў твайго сына ў школе?

— Ужо лепей, але пакуль яшчэ хаджу на бацькоўскія сходы пад чужым імем...

ШТО ЕЛІ

— Учора я наведаў свайго старога сябра ветэрынара, і ён папрасіў мяне паабедаць.

— І што ж там елі вы?

— Мяркуючы па ўсім, аднаго з яго пацыентаў...

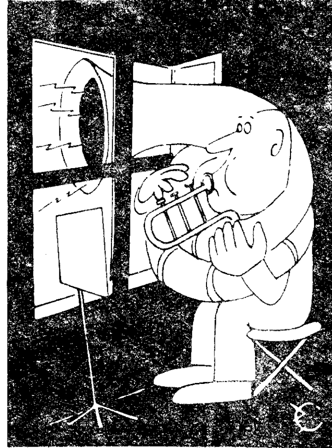
КУДЫ

Ноччу мужа і жонку абудзіў шум у сталовай. Жонка ўстала і зірнула ў замочную шчыліну.

— Ой, — усклікнула яна. — Да нас залез злодзей і есць торт, які я прыгатавала на заўтра.

— Куды пазваніць, — спытаў муж, — у міліцыю ці ў хуткую дапамогу?

УВАГА, ЦІШЫНЯ!

Эгаіст.

КУРЁЗЫ

НА ДЗВЕ ЗМЯІ — ЧАТЫРЫ ГАЛАВЫ

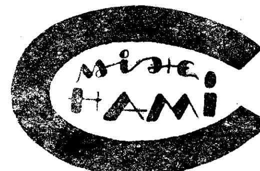

У заалагічным садзе горада Сан-Дыега ў Каліфорніі жывуць дзве змяі, у кожнай з іх па дзве галавы. Змеі былі злоўлены ў адным раёне, адной з іх шэсць год, другой — год. Абедзве галовы ў змей функцыяніруюць нармальна, але іх паводзіны розныя. У старэйшай змяі дамініе левая галава, ад яе зыходзіць ініцыятыва руху, а правая толькі падпарадкоўваецца яе рашэнням. У другой змяі праблемаў больш: кожная з двух галоў прэтэндуе на кіраўніцтва целам і вядзе барацьбу з саперніцай, аднак перамагае нязменна правая.

У кожнай змяі па два сэрцы, жалудкі, печані і лёгкіх, у той час як у нармальных змеяў лёгкае толькі адно. Што датычыць гастранамічных уцех, дык яны дастаюцца звычайна толькі адной галаве.

ВОСЬ ДЫК СЕАНС

Радыёвяшчальная і тэлевізійная кампанія «Бі-бі-сі» у адным з лонданскіх кінатэатраў паказала ўвесь тэлефільм па раману Галсуорсі «Сага аб Фарсайтах». Дэманстрацыя 26 серый гэтага тэлефільма працягвалася 24 гадзіны запар. У час «тэлемарафона» было зроблена толькі шэсць кароткіх перапынкаў. Хоць білеты на гэты нечуваны сеанс былі распрададзены поўнасцю, толькі 40 гледачоў здолелі высядзець у зале кінатэатра да канца.

Каханне такое ўсемагутнае, што можа прымусіць пакахаць нават чужую жонку.